

Nr 31.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av statens jordbruksnämnd m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition (IX H. T. p. 111) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1950/51 beräkna *dels* till Statens jordbruksnämnd: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor, *dels* till Statens jordbruksnämnd: Omkostnader ett förslagsanslag av 400 000 kronor, *dels ock* till Kommission för krisuppgifter på livsmedelsområdet ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 3 mars 1950 till riksdagen avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 161, föreslagit riksdagen att

1) besluta att statens livsmedelskommission, statens linnämnd och statens sockernämnd skola upphöra från och med den 1 juli 1950 samt att en statens jordbruksnämnd och en kommission för krisuppgifter på livsmedelsområdet skola inrättas från och med samma dag;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa i propositionen angiven personalförteckning för statens jordbruksnämnd att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51;

3) godkänna i propositionen angiven avlöningsstat för samma tid;

4) å riksstaten för budgetåret 1950/51 under nionde huvudtiteln anvisa under förut nämnda anslag resp. 955 000, 365 000 och 1 450 000 kronor; samt

5) medgiva att Kungl. Maj:t må utfärda de bestämmelser, som i övrigt bliva erforderliga för att genomföra den föreslagna organisationen.

I samband med sistnämnda proposition har utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen

a) I: 464 av herr *Näsgård m. fl.* och II: 540, likalydande, av herr *Nilson* i *Spånstad m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte besluta begränsa statens jordbruksnämnds uppgifter i enlighet med vad i motionerna angivits, ävensom att vederbörande utskott måtte upprätta en personalförteckning av den omfattning, som föranledes av bifall till detta yrkande;

b) I: 465 av herr *Eskilsson* och herr *Nilsson, Hjalmar*, samt II: 542, likalydande, av herr *Hagård* och fru *Nordgren*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen vid behandlingen av ifrågavarande proposition måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t måtte låta uppdraga åt skolöverstyrelsen att verkställa undersökningar beträffande möjligheterna att i anslutning till styrelsens verksamhet kontinuerligt vidareutveckla det för vårt land värdefulla ungdomsarbete, som inom den s. k. rikstävlingens ram bedrivits av Sveriges ungdomsberedskap; samt

c) I: 466 av herrar *Hällgren* och *Spetz* samt II: 541, likalydande, av herr *Skoglund* i Umeå *m. fl.*, i vilka motioner yrkats, att riksdagen måtte besluta att den prisreglerande verksamheten på fiskets område och därmed sammanhängande frågor skola handläggas av fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök från och med den 1 juli 1950.

Yrkandena i motionerna I: 464 och II: 540 gå ut på att *dels* krisorganisationens utrikesbyrå icke skall komma till stånd samt att i samband därmed personalen vid krisorganisationen skall undergå därav betingad minskning, *dels* jordbruksstatistiken skall från och med den 1 juli 1950 i sin helhet förläggas till statistiska centralbyrån, varvid personalen för statistikuppgifter skall minskas med lämpligt antal, *dels* ock att utredningsbyråns personal i övrigt skall minskas.

Beträffande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för yrkandena, får utskottet hänvisa till framställningen i motionerna.

I. Inledning.

I samband med att 1947 års riksdag uppdrog riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken beslöts i princip att ett särskilt organ, statens jordbruksnämnd, skulle inrättas för den prisreglerande verksamheten på jordbrukets område (prop. nr 75; r. skr. nr 424). Riksdagens beslut innebar ett godkännande av vissa i propositionen angivna huvudgrunder för nämndens organisation. Nämnden skulle bildas genom en omorganisation av statens livsmedelskommission vid den tid, då kommissionen helt eller åtminstone i huvudsak avvecklat sin av krisförhållandena föranledda regleringsverksamhet i fråga om livsmedelsförsörjningen.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 tillkallades den 15 juli 1948 sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande organisationen av den prisreglerande verksamheten på jordbrukets område. De sakkunniga voro ordföranden i statens livsmedelskommission, hovrättsrådet O. A. V. Söderström, tillika ordförande, statskommissarien R. E. Norberg samt byråchefen i överrevisionen för krisförvaltningen, revisionskommissarien J. E. H. Cronmark.

De sakkunniga, vilka i det följande benämnas organisationskommittén, avgåvo den 5 februari 1949 betänkande med förslag till organisation för statens jordbruksnämnd. Enligt detta förslag skulle jordbruksnämnden inrättas den 1 juli 1949 och fördes med mellan 140 och 150 ordinarie och extra ordinarie befattningshavare i olika grader, varjämte den ytterligare personal, som kunde behövas hos nämnden, skulle överföras från statens livsmedelskommission med oförändrade anställningsvillkor. Livsmedelskommissionen skulle samtidigt upphöra.

En av de sakkunniga, statskommissarien Norberg uttalade emellertid i särskilt yttrande tveksamhet om lämpligheten av att vid den föreslagna tidpunkten inrätta ännu ett permanent statsorgan av den storleksordning, som statens jordbruksnämnd enligt förslaget skulle få.

Över ifrågavarande betänkande avgåvos efter remiss yttranden av ett

flertal olika myndigheter och organisationer. I åtskilliga av dessa yttranden framställdes erinringar mot förslaget i fråga om såväl tidpunkten för omorganisationen som själva utformningen av det nya organet. Med hänsyn till dessa erinringar ansåg departementschefen sig icke böra föreslå Kungl. Maj:t att till 1949 års riksdag framlägga proposition angående inrättande av statens jordbruksnämnd.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1949 tillkallades i stället den 30 juni 1949 fem utredningsmän för att överse organisationskommitténs nyssnämnda betänkande. Utredningsmännen voro landshövdingen B. G. Hj. Hammarskjöld, tillika ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren K. A. M. Andersson, Löbbo, organisationschefen i Kooperativa förbundet, filosofie licentiaten K. D. M. Bonow, ordföranden i Riksförbundet Landsbygdens folk, landstingsmannen B. Ekström samt ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren S. B. Norup, Knislinge.

Utredningsmännen, vilka antogo benämningen jordbruksnämndsutredningen, ha den 20 december 1949 avgivit betänkande med översyn av organisationskommitténs förslag till organisation för statens jordbruksnämnd.

Över utredningens betänkande ha efter remiss yttranden avgivits av ett flertal myndigheter och sammanslutningar.

II. Livsmedelskommissionens organisation m. m.

Den prisreglerande verksamheten på jordbrukets område omhänderhades till en början av särskilda organ för olika produktionsgrenar. Genom sammanslagning av tre av dessa, statens spannmålsnämnd, statens mjölk­nämnd och statens slakterinämnd, bildades år 1935 statens jordbruksnämnd. Enligt den av Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 utfärdade instruktionen (nr 360) för jordbruksnämnden skulle denna utgöra ett centralt organ för handhavandet av de uppgifter, som föranleddes av statliga åtgärder i prisreglerande eller avsättningsbefrämjande syfte på jordbrukets område.

Den 1 november 1939 bildades statens livsmedelskommission, i första hand för att under Kungl. Maj:t handha de försörjningsproblem i fråga om livsmedel, fodermedel och gödningsämnen, som uppkommo till följd av krigsförhållandena. Kommissionens arbetsområde omfattar icke endast den egentliga konsumtionsregleringen i fråga om livsmedel, fodermedel och gödningsämnen utan omspannar även produktionen inom jordbruk och livsmedelsindustri samt utrikeshandel och prisförhållanden jämte härtill knutna frågor om beslag, transport, lagring och förädling.

Från och med den 1 december 1939 överfördes på kommissionen de uppgifter, som tidigare tillkommit jordbruksnämnden. I samband härmed överflyttades nämndens personal och vissa av dess ledamöter till kommissionen.

År 1942 övertog kommissionen de ärenden, som ditills handlagts av statens fiskenämnd och statens potatismjölnämnd. Vidare överfördes år 1948 det centrala handhavandet av köttklassificeringen från lantbruksstyrelsen till kommissionen.

Antalet anställda hos kommissionen uppgick i mitten av december 1948, frånsatt kommissionens ordförande och ledamöter, till 420 personer. Enligt en av kommissionen verkställd, av organisationskommittén återgiven beräkning sysslade av detta antal 184 personer med arbetsuppgifter av mera bestående art och 236 personer med krisbetonade arbetsuppgifter. Kommittén betonade dock, att en dylik uppdelning av personalen endast kunde bli ungefärlig, eftersom det i vissa stycken var oklart, vilka arbetsuppgifter som borde betraktas såsom bestående respektive mera krisbetonade. Under år 1949 har personalstyrkan på grund av den fortgående avvecklingen av regleringsåtgärderna minskats och uppgick den 1 januari 1950 till 230 personer. Det kan i detta sammanhang förtjäna omnämnas, att kommissionens personalstyrka i mitten av 1943, då den hade maximal storlek, uppgick till omkring 600 personer.

Livsmedelskommissionen består av en ordförande och chef samt fem ledamöter. Ehuru det ej i instruktionen föreskrives, att ledamöterna skola representera skilda intressegrupper, har sedan kommissionens tillkomst i regel jordbruket företräts av två ledamöter samt konsumenterna, den enskilda och den kooperativa handeln av en ledamot var.

Vid kommissionens sida äro såsom rådgivande organ ställda kommissionens allmänna råd, för närvarande bestående av 35 ledamöter, samt två expertorgan, nämligen kommissionens allmänna handelsråd och kommissionens handelsråd för partihandelsfrågor. Därjämte ha till kommissionen knutits de s. k. näringssakkunniga. Vidare må nämnas den s. k. LK-delegationen. Denna leder arbetet med upprättande av de kalkyler över jordbrukets inkomster och utgifter, vilka under de senare åren använts som underlag vid prisregleringen å jordbrukets produkter.

III. Jordbruksnämndsutredningens betänkande.

A. Jordbruksnämndens arbetsuppgifter.

Allmänt om arbetsuppgifterna.

Jordbruksnämndsutredningen har inledningsvis erinrat om 1947 års riksdagsbeslut i fråga om jordbruksnämndens organisations- och arbetsuppgifter. Utredningen har vidare framhållit, att jordbruksnämnden i enlighet med beslut av 1948 års riksdag skall handhava prisregleringsfrågor på fiskets område, frågor rörande auktorisation av fiskförsäljningsföreningar och försäljning av fisk samt frågor rörande export och import av fisk.

Utgångspunkten för utredningens arbete har sålunda varit, att jordbruksnämndens arbetsuppgifter skola omfatta de prisreglerande och avsättningsbefrämjande åtgärderna på jordbrukets och fiskets område samt (under riksnämndens inseende) ansvaret för beredskapen i fråga om livsmedelsförsörjningen.

Detta innebär emellertid enligt utredningen icke, att ramen för jordbruks-

nämndens organisation varit klart angiven genom 1947 års riksdagsbeslut. Utredningen erinrar bland annat om att särskilda utskottet vid nämnda riksdag underströk vikten av att regleringsverksamheten anpassas efter de förhållanden, som föreligga vid varje särskild tidpunkt, och de problem, som då möta. Utredningen har vidare erinrat om att förhållandena i vissa hänseenden ändrats sedan år 1947 och att omständigheter tillkommit, som antingen äro helt nya eller vilkas konsekvenser för jordbrukspolitiken icke kunde fullt bedömas år 1947. Utredningen nämner som exempel härpå landets försämrade valutaläge och den handelspolitiska utvecklingen samt den allmänna prisstabiliseringspolitiken och därav betingade subventionsåtgärder. Vidare erinrar utredningen om jordbrukarnas krav på detaljerade åtgärder för åstadkommande av trygghet och ekonomisk rättvisa olika producentgrupper emellan.

Sammanfattningsvis har utredningen förklarat, att den funnit det riktigtast att i sitt förslag uppbygga jordbruksnämnden såsom en organisation, strängt anpassad efter de vid riksdagsbeslutet år 1947 tänkta förhållandena, dock med de modifikationer, som föranledas *dels* av att nämnden enligt beslut år 1948 även skall handha fiskets prisregleringsfrågor, och *dels* av utredningens ställningstagande till olika gränsdragningsfrågor beträffande nämndens kompetens i förhållande till andra myndigheter och institutioner. Detta arbetsprogram för jordbruksnämnden benämner utredningen »1949 års program». Enär även detta program under särskilt gynnsamma omständigheter kan reduceras, har utredningen icke ansett sig böra föreslå ordinarie tjänster för hela den personal, som erfordras i detta sammanhang, utan föreslår även ett antal extraordinarie tjänster för detta ändamål.

Utanför 1949 års program ligga enligt den av utredningen föreslagna avgränsningen *dels* de förmodligen mera temporära men i hög grad arbetskrävande uppgifter, som sammanhånga med nyss redovisade komplikationer i fråga om utrikeshandel, prisstabilisering och de ökade kraven på finjustering av regleringsåtgärderna och *dels* möjligen kvarvarande konsumtionsregleringar. Dessa uppgifter kallar utredningen »kommissionsuppgifter» eller »krisuppgifter».

Utredningen har understrukt angelägenheten av att en klar skiljelinje hålles mellan å ena sidan de egentliga jordbruksnämndsuppgifterna och å andra sidan kommissionsuppgifterna. För de sistnämnda bör enligt utredningen ordinarie eller extra ordinarie anställningsform i regel icke komma i fråga. För att ytterligare markera skillnaden mellan nämndens uppgifter enligt 1949 års program och kommissionsuppgifterna föreslår utredningen vidare, att det för fullgörande av sistnämnda uppgifter temporärt upprättas en särskild organisation vid sidan av jordbruksnämnden. Denna speciella organisation bör ha särskilda anslag men samma ledamöter och sakkunnigorgan som nämnden. Den bör ej ha annan personal än nyssnämnda extra (beträffande kontorsbiträden i viss utsträckning extra ordinarie) tjänstemän. För denna organisation föreslår utredningen namnet »Kommission för krisuppgifter på livsmedelsområdet». Utredningen framhåller dock, att i praktiken

någon strikt uppdelning av arbetsuppgifterna mellan de olika personalkategorierna icke torde komma att ske.

Till grund för sina förslag rörande jordbruksnämndens organisation och personalbehov har utredningen i enlighet med dess nu redovisade allmänna synpunkter på utredningsuppdraget lagt en detaljerad genomgång av kommissionens nuvarande arbetsuppgifter med fördelning på jordbruksnämndsuppgifter och krisuppgifter. Till nämndens uppgifter enligt 1949 års program hänför utredningen följande.

A. Sådant statistiskt och ekonomiskt utredningsarbete, som ligger till grund för eller föranledes av den under B—I omnämnda verksamheten.

B. Beredskapsåtgärder.

C. Jordbrukets prisreglering med de hjälpmedel, som avses med 1947 års riksdagsbeslut om riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken. Enligt detta riksdagsbeslut anses följande regleringsåtgärder ifrågakomma:

a) Beträffande animalieprodukter:

1) Importreglering beträffande levande djur, köttvaror, ägg och mejeriprodukter, i första hand medelst avgiftsbeläggning och i andra hand genom kvantitativa begränsningar men i varje fall (för vinnande av nödig överblick över importen) i form av licensiering.

2) Exportreglering beträffande samma varor, då behov föreligger att dämpa en prisstegringstendens.

3) Beträffande fläsk, ägg och mejeriprodukter restitution av de importavgifter, som kunna anses belöpa på fodermedel, vilka åtgått till produktion av de exporterade produkterna.

4) Begränsning av fodermedelsimporten, till förhindrande av överproduktion (jämför även b) 1).

5) Centralisering av import och export av köttvaror och ägg samt exporten av smör och eventuellt även av ost.

6) Utbetalande av pristillägg för mjölk med viss lokal differentiering.

7) Vid eventuellt behov av ytterligare differentiering: uttagande av mjölkavgift inom vissa områden.

8) Reglering av margarinproduktionen medelst margarinaccis eller genom upptagande av importavgift på raffinerat fett.

9) I vissa lägen exportbidrag för mejeriprodukter.

10) Under en övergångstid utbetalande av rörelsemedel för lagring av animalieprodukter.

b) Beträffande vegetabilieprodukter:

1) (jämför även a 4) Begränsning av fodermedelsimporten, i första hand genom avgiftsbeläggning och i andra hand genom kvantitativa begränsningar men i varje fall i form av licensiering. Begränsningen av fodermedelsimporten skall dels tjäna som en regulator på animalieproduktionen och dels vid behov bereda avsättning för brödsäden till utfodring.

2) Importreglering av brödsäd, brödsädsprodukter och av färdigprodukter från havregrynsindustrien.

3) Inmalningstvång beträffande grynhavre och svensk brödsäd.

4) Skattebeläggning av tillverkningen av oljekakor och liknande fodermedel samt svenskt kli.

5) Utjämningslagring av brödsäd genom enskilda lagerhållare, vilka förbinda sig att inköpa vissa kvantiteter till lägst visst pris samt att lagra de inköpta kvantiteterna mot att prisfallsgaranti och lagringsersättning erhålles.

- 6) Beredskapslagring, ävenledes baserad på avtal.
- 7) Exportbidrag för brödsäd, undantagsvis och under vissa förutsättningar, som alternativ till importreglering och utjämningslagring.
- 8) Stöd åt sockerbets- och oljevåxtodlingen.
- 9) Stöd åt potatisodlingen för industriell förbrukning (främst förutvarande potatismjölnämndens uppgifter).

D. Fiskets prisreglering, innefattande följande arbetsuppgifter.

1) Prisstöd till saltvattenfiskarna genom minimipriser, prisutjämningsbidrag och pristillägg ävensom därmed sammanhängande uppbörd av fiskregleringsavgifter.

2) Ärenden rörande auktoriserade fiskförsäljningsföreningar samt

3) Ärenden rörande export och import av fisk.

E. Vissa ärenden angående kvalitetskontroll m. m., såsom

1) Kvalitetskontroll å fisk och fiskkonserver för export enligt kungörelsen nr 443/1949.

2) Märkning av exportägg och kylhusägg enligt kungörelsen nr 288/1943.

3) Reglering av fetthalten i ost enligt kungörelsen nr 904/1940.

F. Sockernämndens hittillsvarande uppgifter utöver dem som avses under C b) punkt 8.

G. Linnämndens hittillsvarande uppgifter.

H. Sådana ärenden angående jordbrukets och fiskets ekonomiska föreningar, som uppkomma i samband med den under B—H omnämnda verksamheten.

De arbetsuppgifter, som enligt utredningen böra karakteriseras som kris- eller kommissionsuppgifter och sålunda falla utanför jordbruksnämndens egentliga arbetsområde, sammanfattar utredningen på följande sätt.

I. Sådant statistiskt och ekonomiskt utredningsarbete, som ligger till grund för eller föranledes av den under II—VI omnämnda verksamheten.

II. Prisreglering på jordbrukets område utöver den verksamhet, som under C hänförs till jordbruksnämndens uppgifter. Hit hänför utredningen prisclearingen, vilken omfattar clearing vid import av kött och fläsk, ägg och äggprodukter, fettråvaror för tillverkning av margarin, tvättmedel, ljus och choklad m. m., torkad frukt och fisk samt konstgödselmedel, vidare de med mjölkstandardiseringen sammanhängande prisåtgärderna ävensom utjämningsavgift och utjämningsbidrag för mjölk, gräddede och ost samt merfrakttillägg, körlinjebidrag och marginaltillägg för mjölk. En ytterligare uppgift av denna karaktär är restitutionen av bensinskatt. En mellanställning intar enligt utredningen systemet med lagringsersättning och clearingavgift för ost. Utanför »1949 års program», sådant det preciserats av utredningen, stå även systemet med pristillägg för kött och fläsk, den statliga lagringen av kött och fläsk, stödet åt smågrisproduktionen, den statliga inköps-, lagrings-, berednings- och försäljningsverksamheten beträffande ägg samt fraktbidragen för spannmål. Detsamma gäller de arealbidrag vid minskad skörd, missväxtbidrag, ersättningar för översvämningsskador m. m., som förekommit i olika omgångar.

III. Den valutabetingade utrikeshandelsregleringen på livsmedelsområdet.

IV. Kvarstående konsumtionsregleringar och försörjningsåtgärder, innefattande bland annat kafferansoneringen och regleringen av handeln med bleckplåt.

V. Kvarstående befattning med kvalitetskontroll och priskontroll m. m.

- 1) Standardisering och sortimentsbegränsning beträffande charkuterivaror.
- 2) Klassificeringen av köttvaror och prissättningen på köttvaror.
- 3) Viktstandardisering, kvalitetsbestämmelser och sortimentsbegränsning för bröd.
- 4) Ärenden angående ersättnings- och utdrygningsmedel för livsmedel.
- 5) Kvalitetsbestämmelser för fodertran.
- 6) Tillverkningsreglering och kvalitetsbestämmelser för vissa foderblandningar m. m.
- 7) Normalprisbestämmelser för brödsäd, bruna bönor och vissa fodermedel.
- 8) Viss befattning med byggnadsregleringen för livsmedelsindustrien m. m.

VI. Sådana ärenden angående jordbrukets och fiskets ekonomiska förändringar, som uppkomma i samband med den under II—V omnämnda verksamheten.

Vissa gränsdragningsfrågor m. m.

I anslutning till denna allmänna översikt över de arbetsuppgifter, som anses böra ankomma på statens jordbruksnämnd, har utredningen närmare behandlat vissa frågor angående gränsdragningen mellan å ena sidan jordbruksnämnden och å andra sidan vissa densamma närstående myndigheter, nämligen lantbruksstyrelsen, fiskeristyrelsen, statistiska centralbyrån, kommerskollegium, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och statens institut för folkhälsan. Vidare ha de sakkunniga närmare behandlat förhållandet mellan Svenska spannmålsaktiebolaget och jordbruksnämnden ävensom frågan om överförande till jordbruksnämnden av sockernämndens och linnämndens arbetsuppgifter. I detta sammanhang har utredningen även berört spørsmålet om förhållandet mellan jordbruksnämnden och den ekonomiska föreningsrörelsen.

Beträffande dessa frågor får utskottet i huvudsak hänvisa till framställningen å s. 11—18 i propositionen. Här torde endast böra redogöras för förhållandet mellan jordbruksnämnden, å ena, samt fiskeristyrelsen och statistiska centralbyrån, å andra sidan.

Jordbruksnämnden och fiskeristyrelsen.

Såsom tidigare nämnts skall jordbruksnämnden enligt beslut av 1948 års riksdag handhava prisregleringsfrågor och vissa andra ärenden på fiskets område. 1946 års fiskeristyrelseutredning föreslog på sin tid, att en representant för fiskeristyrelsen borde beredas säte och stämma i jordbruksnämnden vid behandlingen av viktigare fiskeriärenden.

I direktiven för utredningen uttalades, att utredningsmännen borde utgå från att den prisreglerande verksamheten på fiskets område — såsom förutsetts i 1948 års riksdags beslut om inrättande av en särskild fiskeristyrelse — skulle omhänderhavas av jordbruksnämnden. Med hänsyn härtill finner utredningen anledning icke föreligga att närmare gå in på frågan om be-

gränsningen av jordbruksnämndens verksamhetsområde i förhållande till fiskeristyrelsen.

Utredningen förordar för sin del, att fiskeristyrelsens representation i nämnden anordnas på samma sätt som föreslagits beträffande lantbruksstyrelsen, sålunda med ömsesidig närvaro- och yttranderätt för cheferna i fråga men däremot icke med någon rätt för endera av dem att delta i den andra myndighetens beslut. Uttalanden av fiskeristyrelsen och Sveriges fiskares riksförbund, att fiskerinäringen borde i behörig omfattning erhålla representation i jordbruksnämndens råd ha icke föranlett någon erinran från utredningens sida. Utredningen erinrar vidare om att kommissionen i enlighet med föreskrift i kungörelsen den 30 juni 1949 (nr 443) meddelat bestämmelser om kontroll av fisk- och fiskkonserverexporten och uttalar, att denna uppgift i framtiden torde böra tillkomma jordbruksnämnden.

Jordbruksnämnden och statistiska centralbyrån.

I propositionen nr 75/1947 uttalade dåvarande departementschefen, att han funne det nödvändigt, att jordbruksnämnden utrustades med sådana resurser, att den kunde utföra de statistiska utredningar, som erfordrades i dess löpande verksamhet med handhavandet av jordbruksregleringen. Förhållandet mellan dessa utredningar och den allmänna jordbruksstatistiken borde emellertid ytterligare övervägas. Detta uttalande lämnades utan erinran av riksdagen.

Organisationskommittén föreslog, att i jordbruksnämnden skulle ingå en statistisk byrå. Denna skulle utföra de statistiska arbeten, som erfordrades för nämndens del, och dessutom *dels* övertaga vissa begränsade uppgifter från centralbyrån (skörderapporter, galtstatistik m. m.), *dels* tillhandagå andra myndigheter med statistisk service i samma utsträckning som livsmedelskommissionens statistiska byrå gjort. En reservant inom kommittén föreslog, att centralbyrån i princip skulle övertaga jordbruksstatistiken men att jordbruksnämndens behov av statistisk personal för det löpande arbetet skulle tillgodoses genom inrättande av en statistisk sektion inom dess utredningsbyrå.

1948 års statistikutredning hade tidigare i skrivelse den 17 januari 1949 till statsrådet och chefen för finansdepartementet föreslagit, att jordbruksstatistiken helt skulle förläggas till statistiska centralbyrån. I samband därmed skulle denna utrustas med en särskild planerings- och utredningsavdelning, i vilken skulle ingå personal från livsmedelskommissionens statistiska byrå. I yttrande över organisationskommitténs förslag har statistikutredningen vidhållit detta förslag om jordbruksstatistikens centralisering. I anslutning härtill har statistikutredningen framlagt ett förslag till arbetsfördelning mellan jordbruksnämndens utredningsbyrå och centralbyråns tänkta utrednings- och planeringsavdelning, innebärande bl. a. att centralbyrån skulle införskaffa och statistiskt bearbeta primärmaterialen för de blivande typjordbrukskalkylerna.

I direktiven till jordbruksnämndsutredningen anförde departementschefen på denna punkt följande:

Vad vidare angår omfattningen av det statistiska arbete, som bör ombesörjas av jordbruksnämnden, torde slutlig ställning ej böra tagas till denna fråga, förrän resultatet av 1948 års statistikutrednings arbete föreligger. I avbidan härför torde på denna punkt någon ändring i nuvarande förhållanden icke böra ifrågasättas vid översynen. Härvid bortses givetvis från sådana ändringar, som eventuellt kunna vidtagas i besparingssyfte utan att någon egentlig förskjutning sker i det nuvarande förhållandet mellan livsmedelskommissionen och statistiska centralbyrån.

Jordbruksnämndsutredningen anför i sitt betänkande, att den erfarit, att statistikutredningen anser sig uttömmande ha behandlat frågan om jordbruksstatistikens lokalisering genom sin förenämnda skrivelse den 17 januari 1949 och genom sitt yttrande över organisationskommitténs betänkande. Med hänsyn härtill har jordbruksnämndsutredningen ansett sig böra taga självständig ståndpunkt även till frågan om jordbruksnämndens arbetsuppgifter på det statistiska området.

Jordbruksnämndsutredningen uttalar härvid som sin bestämda åsikt, att jordbruksnämnden bör äga möjlighet att själv utföra de statistiska undersökningar, som erfordras för fullgörande av dess prisreglerings- och beredskapsuppgifter. Utredningen finner det icke sannolikt, att ett centralt statistiskt verk med stora permanenta uppgifter kan i erforderlig utsträckning och med tillräcklig snabbhet effektuera nämndens beställningar av statistiska utredningar. Utredningen hänvisar särskilt till att statistiska specialbearbetningar ofta med mycket kort varsel måste utföras för både kalkylarbetet och det löpande prisregleringsarbetet, och att behovet av dylika med nödvändighet kommer att öka i den mån övergång sker till en sådan mera differentierad prisreglering, som avses med typjordbrukskalkylerna. Även de större reguljära statistiska bearbetningarna måste emellertid ofta verkställas under tidsnöd på grund av att resultaten skola användas i kalkylarbetet. De mycket stora värden och intressen, som det härvidlag gäller, måste enligt utredningens mening gå framför det mera principiella intresset av en centralisering av jordbruksstatistiken. Det är, framhåller utredningen, även av värde att jordbruksnämnden själv, mot bakgrunden av kravet på snabbhet i bearbetningen och anpassning efter den praktiska användningen, får avväga de toleranser, som kunna medgivas.

I fråga om den närmare gränsdragningen mellan jordbruksnämnden och centralbyrån är utredningens ståndpunkt den, att någon överflyttning av arbetsuppgifter från ettdera organet till det andra icke skall ske annat än i sådana fall, där ett tydligt dubbelarbete föreligger och där vinsten av att detta undgås anses överväga de nackdelar, som eventuellt äro förknippade med en överflyttning. Beträffande det dubbelarbete, som tidigare i viss utsträckning förekommit mellan livsmedelskommissionen och centralbyrån, konstaterar utredningen, att detsamma numera till större delen undgått och i ännu kvarstående fall utan svårighet kan undanröjas.

B. Jordbruksnämndens organisation.

Allmänna synpunkter.

Jordbruksnämndsutredningen understryker, att det förslag, som utredningen framlägger, avser ett organ, som enbart har att fullgöra de inom ramen för 1949 års program liggande arbetsuppgifterna. Härmed avses alltså sådana uppgifter som bära anses innefattas i 1947 års riksdagsbeslut, med de ändringar och tillägg som föranledas dels av senare beslut av statsmakterna och dels av utredningens egna ställningstaganden till frågor rörande avgränsningen av nämndens arbetsuppgifter i förhållande till andra myndigheter och institutioner.

Nämndens ledning m. m.

I tidigare utredningar och förslag rörande jordbruksnämnden har räknats med att denna skulle ha en heltidsanställd chef. 1942 års jordbrukskommitté ansåg sålunda, att nämndens ledning borde utövas av en heltidsanställd ordförande. Organisationskommittén föreslog, att chefskapet skulle beklädas av en generaldirektör i lönegrad Cp 22.

Under förutsättning att till chefsens förfogande ställes en högt kvalificerad heltidsanställd souschef föreslår utredningen, att i spetsen för nämnden ställes en arvodesanställd ordförande, vilken förutsättes ägna endast en del av sin arbetstid åt nämnden. Utredningen finner en sådan anordning bättre markera det nya organets ställning såsom en nämnd för noga avgränsade, i stor utsträckning till omdömesfrågor hänförliga avgöranden.

Antalet ledamöter av nämnden bör enligt utredningens förslag utgöra fyra, förutom ordföranden. Souschefen bör icke vara ledamot av nämnden. Ledamöterna bör förordnas av Kungl. Maj:t för viss tid och utses så att de representera olika intressegrupper. Någon heltidssysselsättning för ledamöterna eller några av dem förutsättes icke.

Utredningen räknar vidare med att antalet ledamöter i jordbruksnämndens råd skall utgöra 15 (livsmedelskommissionens råd har för närvarande 35 ledamöter). I detta sammanhang påpekar utredningen, att landsorganisationen i sitt yttrande över organisationskommitténs betänkande hävdade att en minskning av rådets storlek icke borde få medföra någon försvagning av konsumentrepresentationens relativa inflytande. Utredningen finner detta uttalande icke föranleda någon erinran från dess sida.

Utredningen förutsätter, att övriga till kommissionen knutna rådgivande organ, nämligen närings-sakkunniga, allmänna handelsrådet och handelsrådet för partihandelsfrågor, kunna upplösas i samband med kommissionens ombildning till statens jordbruksnämnd.

Till kommissionen är vidare anknuten den s. k. LK-delegationen, vilken leder arbetet med uppgörande av den årliga prognoskalkylen över jordbrukets inkomster och kostnader (totalkalkylen) och med avstämning av kalkylen mot de aktuella skörderesultaten. Delegationens ledamöter ha ursprungligen tillsatts av kommissionen. I samband med en år 1947 före-

tagen utvidgning av delegationen har emellertid Kungl. Maj:t förordnat vissa av ledamöterna i denna. Delegationen har nu fem ledamöter.

Utredningen har upptagit ett av organisationskommittén framlagt förslag, att delegationen i form av ett permanent organ skulle knytas till jordbruksnämnden och att dess ledamöter skulle förordnas av Kungl. Maj:t. Dess namn skulle i samband därmed förslagsvis ändras till Sakkunniga för upprättande av jordbrukskalkyler (Kalkylsakkunniga).

Utredningen understryker i detta sammanhang särskilt att de kalkylsakkunniga ur effektivitetssynpunkt böra utgöras av ett mycket begränsat antal ekonomiska experter och jordbruksexperter.

Byråindelningen m. m.

I propositionen nr 75/1947 uttalade departementschefen, att inom jordbruksnämnden borde inrättas dels två sektioner eller avdelningar, den ena för ärenden angående vegetabiliska produkter och den andra för ärenden angående animaliska produkter, dels ett kansli. I spetsen för det sistnämnda borde stå en kanslichef, vilken även borde ha till uppgift att under ordföranden leda nämndens arbete i dess helhet. Skulle regleringsåtgärderna på fiskerinäringens område komma att uppdragas åt jordbruksnämnden, komme detta att medföra viss utvidgning av organisationen.

Organisationskommittén föreslog, att nämnden skulle indelas i sju byråer eller avdelningar (varav två provisoriska), vilka i sin tur delvis skulle indelas i sammanlagt nio sektioner.

Utredningens förslag innebär, att jordbruksnämndens indelning i arbetsenheter på detta stadium skall begränsas till att omfatta tre avdelningar, benämnda animalieavdelningen, vegetabilieavdelningen och allmänna avdelningen. Inom animalieavdelningen skall inrättas en särskild fisksektion. Å allmänna avdelningen skola finnas en kanslibyrå, en statistikbyrå och en utredningsbyrå. Beredskapsärenden skola handläggas på kanslibyrån. Denna skall även omhänderha det tekniska arbetet med licensering av utrikeshandel och annan eventuellt förekommande licensering. Någon särskild utrikesbyrå skall sålunda icke finnas. De uppgifter utöver licenseringen, som skulle ankomma på en sådan byrå, skola fördelas på statistiska byrån (intern statistik) och utredningsbyrån (utrikesorientering).

Utredningen understryker, att detta organisationsförslag tar sikte på ett läge, där de av valutabristen och bilateralsystemet föranledda komplikationerna bortfallit, och att förslaget ej heller inrymmer personal för de arbetsuppgifter i övrigt, som ligga utanför 1949 års program.

Beträffande den kompetens, som bör krävas av jordbruksnämndens tjänstemän, har utredningen framhållit, att bestämda kompetenskrav i form av examina icke böra uppställas. Detta motiveras med behovet av kombinerade kunskaper, exempelvis av agronomisk, nationalekonomisk, statistisk eller juridisk art, samt med att den praktiska inriktningen av nämndens arbete leder till att utöver teoretiska meriter erfarenhet inom ifrågavarande del av affärs- eller samhällslivet ofta kräves.

C. Personalbehov och avlöningsförhållanden.

Allmänna synpunkter.

Beträffande löneställningen för chefstjänstemännen inom jordbruksnämnden uttalar utredningen, att den vid sina förslag angående direktörens, avdelningschefernas och byråchefernas lönegradsplacering icke tagit hänsyn till det förhållandet, att de statliga chefstjänstemännens löner nu anses ligga på en alltför låg nivå.

I de lönegrader, som ligga inom ramen för den reglerade befordringsgången för amanuenser, d. v. s. 17—24 lönegraden, har utredningen i ett flertal fall, förutom amanuens tjänster enligt sådan befordringsgång, upptagit tjänster i 19, 21 och 24 lönegraden. Anledningen härtill har varit det övervägandet, att jordbruksnämnden och krisorganisationen i viss utsträckning ha behov av personal, som icke har en utbildning motsvarande kraven enligt den reglerade befordringsgången för amanuenser, men som vunnit erfarenhet och meriter exempelvis inom näringslivet eller organisationerna.

Jordbruksnämndens ordförande och ledamöter.

Som förut nämnts föreslår utredningen, att chefskapet över nämnden skall utövas av en arvodesanställd ordförande, vilken förutsättes ägna endast en del av sin arbetstid åt nämnden. Utredningen har ansett sig sakna anledning att avgiva förslag beträffande det arvode, som skall utgå till ordföranden. Utredningen räknar emellertid med att ordföranden skall ägna en icke ringa del av sin tid åt nämnden och har därför i sina kostnadsberäkningar upptagit arvodet till 10 000 kronor om året. Ledamöterna föreslås erhålla ett månadsarvode av 200 kronor samt därjämte dagarvode med 30 kronor för sammanträdesdag.

Souschefen.

Utredningen föreslår för souschefen i nämnden en förordnandetjänst i lönegrad Cp 17, vars innehavare erhåller tjänstetiteln direktör. Denne bör dels ha till uppgift att under ordföranden leda nämndens arbete i dess helhet, dels utöva det direkta chefskapet för den allmänna avdelningen inom nämnden.

Avdelningscheferna.

Utredningen föreslår, att i spetsen för vardera animalie- och vegetabilieavdelningen sättes en avdelningschef i lönegrad Cp 12. Förslaget motive-ras med att dessa poster kräva så speciella, delvis ekonomiskt betonade kvalifikationer och medföra ett så omfattande självständigt ansvar, att en högre löneställning än den sedvanliga byråchefsställningen erfordras. Utredningen framhåller särskilt, att avdelningscheferna ofta komma att för nämndens räkning förhandla med organisationer och enskilda företag.

Avdelningen för animaliska produkter.

Avdelningen skall enligt förslaget handlägga prisregleringsärenden rörande animaliska produkter och fisk. Det förutsättes, att animalieavdelningen skall omhänderhava även sådana ärenden angående vegetabiliska fettämnen, som äga direkt samband med margarintillverkningen.

För fiskregleringsärendena föreslås en särskild sektion under ledning av en byrådirektör i lönegrad Ca 31. För sektionen erfordras enligt utredningens beräkningar dessutom en amanuens, en resande kontrollant i lönegrad 19 samt en kontorist i lönegrad 13 för granskning, kontroll, uppbörd och utbetalningar.

Avdelningens övriga arbetsuppgifter uppdelas av utredningen i två huvudgrupper, nämligen dels ärenden rörande köttvaror, ull, ägg samt levande nötkreatur m. m., dels ärenden rörande mejeriprodukter, torrmjök samt animaliska och vegetabiliska fettvaror. Då åtskilliga av avgifts- och bidragsbestämmelserna angående mejerivaror enligt utredningens definition äro hänförliga till de s. k. kommissionsuppgifterna, anser utredningen att två av de fem mejerikontrollanterna böra föras på krisorganisationens konto.

Utredningens förslag till personalorganisation för animalieavdelningen betraktas av densamma såsom ett minimum för fullgörande av de uppgifter, som ligga inom 1949 års program. För att emellertid hålla möjligheten till en viss krympning öppen för den händelse dessa arbetsuppgifter skulle minska i omfång, föreslår utredningen, att vissa tjänster upptagas såsom extra ordinarie.

Utredningens förslag till personalstat för animalieavdelningen kan sammanfattas på följande sätt:

1 avdelningschef	Cp 12
2 byrådirektörer	Ca 31
1 förste byråsekreterare	Ca 27
3 amanuenser	Cf 17—Ce 24
3 kontrollanter	Ca 19
1 kontrollant	Ce 19
1 kontorsskrivare	Ce 19
1 kontorist	Ce 13
2 kanslibiträden	Ca 11
2 kontorsbiträden	Ca 8
4 skrivbiträden	Cf 4—Ce 8

Det bör här erinras om att enligt utredningens förslag charkuterivarukontrollen och köttklassificeringen icke skola omhänderhavas av jordbruksnämnden. Några tjänster ha därför icke beräknats för dessa uppgifter.

Lokalstat för prisregleringen och kvalitetskontrollen på fisk.

För prisregleringen å fisk förfogar livsmedelskommissionen nu över ett lokalombud i Göteborg och ett i Karlskrona. Ombudet i Göteborg har till sin hjälp ett skrivbiträde.

För kvalitetskontrollen över fisk och fiskkonserver avsedda för export

har kommissionen anställt *dels* med placering i Göteborg en överinspektör, en kontrollör och en biträdande kontrollör, *dels* med placering i Hudiksvall en kontrollör. Den sistnämnde är berättigad att till sitt biträde anlita sex på ostkusten stationerade fiskeriinstruktörer.

Samtlig nu nämnd personal är i nu förevarande hänseende arvodesanställd och avlönas enligt Kungl. Maj:ts medgivande av särskilda medel (clearingmedel och kontrollavgifter). Utredningen har icke funnit lämpligt att för närvarande föreslå någon ändring i anställnings- eller avlöningsformen för denna personal.

Avdelningen för vegetabiliska produkter.

Avdelningens arbetsuppgifter uppdelas av utredningen i två huvudgrupper, nämligen *dels* ärenden angående kvarnar, brödsäd, sockerbetor, oljeväxter och spånadväxter, *dels* ärenden angående fodermedel och potatis.

Sammanfattningsvis kan utredningens förslag beträffande avdelningen för vegetabiliska produkter återgivas på följande sätt:

1 avdelningschef	Cp 12
1 byrådirektör	Ca 31
1 byråsekreterare	Ca 24
2 amanuenser	Cf 17—Ce 24
1 kontorsskrivare	Ca 19
1 kontrollant	Ca 19
1 kontrollant	Ce 19
1 kontorist	Ce 13
1 kanslibitråde	Ca 11
1 kanslibitråde	Ce 11
1 kontorsbiträde	Ca 8
2 skrivbiträden	Cf 4—Ce 8

Kanslibyrån.

Till kanslibyråns arbetsuppgifter hänför utredningen ärenden av juridisk och kameral natur, allmänna kansliärenden, den tekniska handläggningen av vissa statliga avgifter och bidrag på jordbruks- och fiskeregleringens område, det tekniska arbetet med utrikeslicenseringen samt beredskapsärenden.

Organisationskommittén föreslog för dessa uppgifter *dels* en administrativ byrå om sammanlagt något över 30 personer och uppdelad på fyra sektioner, *dels* en »beredskapsbyrå» om 3 å 4 personer. Sektionerna skulle utgöras av den juridiska och den kamerala sektionen, sektionen för avgifts- och bidragsärenden samt kanslisektionen.

Utredningen framhåller, att även om kanslibyrån icke indelas i sektioner, uppdelas sig dock dess arbetsuppgifter på ett naturligt sätt i de fem huvudgrupper, som representeras av beredskapsbyrån och av administrativa byråns fyra sektioner enligt organisationskommitténs förslag.

Fördelningen av byråns tjänster på ordinarie och extra ordinarie framgår av följande sammanställning:

1 byråchef	Ca 33
1 byrådirektör	Ca 31
1 byrådirektör	Ce 31
1 kamrerare	Ca 29
1 förste byråsekreterare	Ce 29
1 förste byråsekreterare	Ca 27
2 byråsekreterare	Ca 24
1 amanuens	Cf 17—Ce 24
1 assistent	Ca 21
1 assistent	Ce 21
1 kontorsskrivare	Ca 19
1 kassör	Ca 15
1 kansliskrivare	Ca 15
2 kansliskrivare	Ce 15
2 kanslibiträden	Ca 11
2 kanslibiträden	Ce 11
1 1:e expeditionsvakt	Ca 11
1 expeditionsvakt	Ca 9
1 expeditionsvakt	Ce 9
3 kontorsbiträden	Ca 8
4 skrivbiträden	Cf 4—Ce 8

Statistiska byrån.

Denna byrås uppgifter bli enligt utredningens förslag i princip desamma som de, vilka nu ankomma på livsmedelskommissionens statistiska byrå. Utredningen har i rationaliseringssyfte undersökt dels vilka av dessa uppgifter, som utan olägenhet kunna begränsas eller omläggas, och dels vilka annorstädes inom livsmedelskommissionen och inom spannmålsbolaget förlagda statistikarbeten, som lämpligen kunna sammanföras till jordbruksnämndens statistikbyrå. Enligt denna granskning, vilken ägt rum i kontakt med 1948 års statistikutredning, skulle viss besparing av arbetskraft kunna vinnas genom övergång till stickprovsmetod vid arealinventeringar och kreatursräkningar. Vidare anses den kvantitativa skördeberäkningen per den 31 augusti kunna slopas. Å andra sidan förordar utredningen, att de före 1949 förekommande svin- och hönsräkningarna i april skola återupptagas, varvid dock svin och höns kunna uteslutas ur kreatursräkningen i juni. Utredningen förutsätter vidare, att viss statistik, som för närvarande sammanställs på livsmedelskommissionens avdelningar för animaliska respektive vegetabiliska produkter samt dess utrikeshandelsbyrå, överföres till statistiska byrån. Denna föreslås även få övertaga bearbetningen av viss inom Svenska spannmålsaktiebolaget insamlad statistik. Utredningen påpekar vidare, att sloandet av krisregleringarna inneburet bortfall av åtskilligt för jordbruksregleringen värdefullt statistiskt material och att ersättning för detta nu i viss utsträckning måste framskaffas på andra, mer arbetskrävande vägar.

Vid sina överväganden rörande statistiska byråns personalbehov har utredningen tagit hänsyn till statistikutredningens förslag om en sammanlagning av statistiska centralbyrån och livsmedelskommissionens jord-

bruksstatistik på så sätt, att den personal, som möjligen kan bli överflödig genom en sådan sammanslagning, upptages såsom extra. Utredningen uppskattar besparingen till högst 6 årsbiträden. Detta antal har utredningen hänfört till samma personalkategori som personalen för s. k. kommissionsuppgifter.

Av övrig för statistiska byrån erforderlig personal föreslås en del skola anställas såsom extra ordinarie. Utredningens förslag angående byråns personal framgår av följande sammanställning.

1 byråchef	Ca 33
1 förste aktuarie.....	Ca 29
1 aktuarie	Ca 24
1 amanuens	Cf 17—Ce 24
1 kontorsskrivare	Ce 19
1 kansliskrivare	Ca 15
1 kontorist	Ce 13
5 kanslibiträden	Ca 11
3 »	Ce 11
6 kontorsbiträden.....	Ca 8
10 skriv- och kontorsbiträden enl. reglerad befordringsgång	Cf 4—Ce 8

Utredningsbyrån.

I direktiven till jordbruksnämndsutredningen framhölls, att utredningen vid bedömningen av nämndens personalbehov borde utgå ifrån att det med kalkylerna förenade utredningsarbetet skulle åvila nämnden. Upprättandet och granskningen av kalkylerna kunde i övrigt bedrivas på samma sätt som för närvarande. Detta gällde såväl de totalkalkyler, som nu upprättas, som de planerade typjordbrukskalkylerna.

Utredningen har för sin del utgått från att ansvaret för jordbrukskalkylen i sista hand odelat skall åvila nämnden utan att fördenskull den del, som jordbrukarnas centralorgan hittills haft i förarbetet på kalkylen, inskränkes. Någon strikt fördelning av kalkylarbetet på så sätt, att jordbruksnämnden svarar för inkomstberäkningarna och lantbruksorganisationernas utredningsorgan för kostnadsberäkningarna, bör enligt utredningen icke äga rum. Huvudregeln bör i stället vara, att det vid varje särskilt tillfälle erforderliga kalkylmaterial hämtas, där det lättast och med erforderlig snabbhet kan bli tillgängligt, samt att dubbelarbete mellan jordbrukarorganisationernas utredningsorgan och nämnden i möjligaste mån undvikas. Samtidigt understryker utredningen, att intresserade parter måste ha full och ömsesidig insyn såväl i primärmaterial som i de metoder, efter vilka detta behandlas. Utredningen räknar med att lantbrukarorganisationernas nyinrättade utredningsinstitut kan komma att utföra åtskilliga av de mera tidskrävande utredningsuppgifterna i fråga om kalkylarbetet. Den understryker emellertid samtidigt, att utredningsbyrån kontinuerligt måste taga del av utredningsinstitutets material och beräkningsmetoder samt informera institutet i motsvarande avseenden.

Som tidigare angivits föreslår utredningen, att jordbruksnämndens utredningsbyrå skall redigera Jordbruksekonomiska meddelanden. Byrån bör vidare enligt utredningen ansvara för utgivandet av Meddelanden rörande livsmedelsförsörjning och jordbrukspolitik i utlandet, handhava nämndens bibliotek samt i förekommande fall lämna uppgifter till svenska och utländska myndigheter och internationella organisationer.

Utredningens förslag till personaluppsättning för utredningsbyrån framgår av följande sammanställning:

1 byråchef	Ca 33
1 förste aktuarie.....	Ca 27
1 » »	Ce 27
2 aktuarier	Ca 24
2 amanuenser	Cf 17—Ce 24
1 kansliskrivare	Ca 15
1 kanslibitråde	Ca 11
1 »	Ce 11
2 kontorsbiträden	Ca 8
2 skriv- och kontorsbiträden	Cf 4—Ce 8

Krisorganisationen.

Såsom tidigare framhållits har utredningen, då den utformat sina förslag rörande jordbruksnämndens organisation och personal, utgått från 1947 års riksdagsbeslut angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken med de ändringar och kompletteringar, som senare vidtagits. Behövlig personal för de arbetsuppgifter på jordbruksregleringens område, som falla utanför den sålunda uppdragna ramen, har utredningen hänfört till en speciell krisorganisation. Utredningen föreslår, att denna personal skall avlönas från särskilt anslag. Samtidigt förutsätter emellertid utredningen, att personalen i fråga skall infogas i jordbruksnämndens olika avdelningar och byråer. För utrikeshandelsärenden föreslås slutligen en särskild provisorisk byrå inom krisorganisationen. Det bör anmärkas, att utredningen i sina förslag icke räknat med någon personal för de direkta konsumtionsregleringar som eventuellt kunna kvarstå den 1 juli 1950.

Utrikesbyrån.

De arbetsuppgifter, som nu handläggas av livsmedelskommissionens sektion för utrikes- och licensärenden, kunna i stort sett sammanföras i tre huvudgrupper, nämligen licensärenden, frågor rörande internationellt samarbete samt befattning med internationella handelsförhandlingar och handelsavtal. Dessa uppgifter sysselsätta för närvarande enligt vad utredningen inhämtat, en personal på omkring 45 personer, som nödgas tillgripa övertidsarbete i betydande utsträckning. En viss men icke särskilt stor minskning av arbetsbelastningen kan beräknas inträda på grund av frilistningen. Utredningen beräknar för denna byrå dels en biträdespersonal av 26 personer, dels 13 tjänstemän enligt följande specifikation:

	Lönegrad
1 byråchef	Cg 33
1 byrådirektör	Cg 31
2 förste byråsekreterare	Cg 27
3 byråinspektörer	Cg 24
4 amanuenser	Cg 17—24
2 kontorsskrivare	Cg 19

Utredningen förutsätter härvid att den licensstatistik, som nu utarbetas av kommissionens sektion för utrikes- och licensärenden, hos nämnden skall handhavas av dess statistiska byrå, i den mån detta arbete icke överlämnas till handels- och industrikommissionen. Å andra sidan skulle animaliska och vegetabiliska avdelningarna, så länge utrikesbyrån äger bestånd, befrias från vissa uppgifter i fråga om export och import. Likaså skulle kanslibyrån och utredningsbyrån tills vidare befrias från vissa uppgifter på utrikeshandelsn område.

Behov av personal i övrigt för krisuppgifterna.

Ehuru enligt vanliga regler antalet extra befattningshavare i olika lönegrader icke skall fixeras i en lönestat, anser sig utredningen böra redovisa det resultat särskilt i fråga om behovet av kvalificerad personal för krisuppgifterna, vartill den kommit vid sina överväganden. Det sammanlagda behovet av sådan personal inom krisorganisationen (frånsett utrikesbyrån) anges till 3 tjänstemän i lönegrad Cg 27, 1 tjänsteman i lönegrad Cg 21, 6 tjänstemän i lönegrad Cg 19 och 1 amanuens i lönegrad Cg 17—24. Störst är personalbehovet inom avdelningen för animaliska produkter. Detta beror framförallt på de uppgifter i fråga om lagring av animaliska produkter, som åvila denna avdelning och för vilka utredningen icke beräknat någon ordinarie eller extra ordinarie personal. Även åtgärderna för ullproduktionens och smågrisproduktionens stödjande, prisclearingen på ägg och på importerat kött och fläsk, pristilläggen på fläsk, mjölkstandardiseringen, administrerandet av de statliga bidragen och avgifterna å mejeriprodukter samt prisclearingen i fråga om fettråvaror medföra behov av särskild personal inom krisorganisationen.

Kommissionsuppgifterna kräva även viss biträdespersonal på animalieavdelningen, kanslibyrån och statistikbyrån. Med hänsyn till svårigheten att beräkna behovet av biträdespersonal (varmed här avses personal i begynnelselönegrad 15 och lägre) för varje särskild arbetsdetalj och enär överflyttningar av personal mellan de olika arbetsenheterna måste förutsättas böra ske allt eftersom uppgifterna växla i omfång, har utredningen endast gjort en gemensam uppskattning av arbetskraftsbehovet i fråga. Därvid har detta beräknats till ett tjugotal biträden.

D. Personalens anställningsförhållanden.

Anställningsformer.

Jordbruksnämndsutredningen uttalar, att det icke kan anses förenligt med riktiga principer för anställning i statens tjänst att basera ett verk med fasta uppgifter på personal, som för sin ekonomiska trygghet är beroende av andra anställningar i statens, organisationers eller enskild tjänst. Utredningen föreslår i enlighet härmed, att allmänna avlöningsreglementet skall vara tillämpligt på såväl jordbruksnämndens personal som den med kommissionsanslaget avlönade personalen. Sistnämnda personal bör enligt utredningen endast anställas som extra, därvid dock för biträden en successiv övergång till extra ordinarie bör ske med tillämpning av den reglerade befordringsgången. I fråga om krisorganisationens amanuenspersonal förutsättes däremot icke, att den reglerade befordringsgången skall gälla i vad avser övergång från extra till extra ordinarie tjänst.

Utredningen framhåller emellertid, att anställningstiden såsom extra icke bör bli av alltför lång varaktighet, detta med hänsyn till bl. a. personalens berättigade intressen. Utredningen förutsätter att i den mån de uppgifter, som utredningen hänfört till krisuppgifter, visa sig vara av bestående natur eller eljest icke möjliga att avveckla inom rimlig tid, böra genom nämndens och krisorganisationens försorg arbetsuppgifter och personal successivt överföras till nämndssidan.

Tjänsternas tillsättande.

Utredningen föreslår *dels* att lägre tjänster än byråchefstjänster skola ledigförklaras, *dels* att befattningar i lönegrad Ca 27 och Ce 27 och däröver skola tillsättas av Kungl. Maj:t, vad beträffar byråchefer och högre chefer efter anmälan av ordföranden och i övrigt efter förslag av nämnden, *dels* att ordinarie och extra ordinarie befattningar i övrigt skola tillsättas av nämnden. Utredningen föreslår även, att samtliga befattningar vid krisorganisationen skola tillsättas av denna, därvid dock Kungl. Maj:t bör fastställa antalet befattningar i 19 och högre lönegrad. I den mån vissa befattningar, särskilt sådana som skola tillsättas efter ansökningsförfarande, icke hinna bli tillsatta till den 1 juli 1950, böra lämpliga personer förordnas att under vakans uppehålla desamma.

Särskilda anordningar med hänsyn till förefintlig personal.

Utredningen erinrar om att statskommissarien K. A. Lindbergson på vederbörligt uppdrag översett löneställningen inom statens livsmedelskommission omkring årsskiftet 1948/49. Denna översyn syftade till att fastställa den lön, som med hänsyn till utbildning och arbetsuppgifter skäligen bort utgå, om vederbörande tillhört den reglerade statsförvaltningen. Utredningen påpekar, att omflyttning av biträdespersonal mellan livsmedels-

kommissionens olika avdelningar endast i ringa omfattning ägt rum i samband med avvecklingen. I den mån arbetsuppgifterna kvarstå och samma personal finner anställning vid jordbruksnämnden eller krisorganisationen, bör därför enligt utredningen Lindbergsons inplacering av livsmedelskommissionens biträdespersonal i allmänna avlöningsreglementets (Saar:s) löneklasser kunna äga tillämplighet även för jordbruksnämndens och krisorganisationens del.

I fråga om tjänsteårsberäkning för löneklassplacering ansluter sig utredningen till ett av organisationskommittén gjort uttalande, att vederbörlig hänsyn bör tagas till den tid, under vilken vederbörande handhaft samma eller motsvarande arbetsuppgifter hos livsmedelskommissionen och dess olika föregångare, samt att således jämlikt 24 § allmänna avlöningsreglementet placering i högre löneklass än begynnelseklassen bör kunna ske efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Utredningen förutsätter, att härvid i förekommande fall den av Lindbergson företagna inplaceringen av livsmedelskommissionens personal i lönegrad och löneklass blir vägledande, så att för den arbetskraft, som övertages från livsmedelskommissionen och som i den nya organisationen får motsvarande arbetsuppgifter, generellt beslut kan fattas i enlighet med denna inplacering.

Utredningen räknar emellertid med att det, även om tjänstetid hos kommissionen eller dess olika föregångare i viss utsträckning får tillgodoräknas, i vissa fall icke blir möjligt eller lämpligt att bereda personer med långvarig statstjänst befattning med motsvarande lön hos jordbruksnämnden eller krisorganisationen. Utredningen erinrar om att Kungl. Maj:t vid omorganiseringen av arbetsmarknadskommissionen till arbetsmarknadsstyrelsen begärde och erhöll riksdagens bemyndigande att för tjänsteman med lång tjänstetid hos kommissionen, som icke kunde beredas ordinarie eller extra ordinarie befattning med i stort sett oförändrade löneförmåner, fastställa högre ersättning än som enligt gällande löneplan var förenad med vederbörandes nya befattning. Utredningen föreslår i anslutning härtill, att tjänsteman med lång, förslagsvis minst fem års, statlig anställning, som förordnas att hos jordbruksnämnden uppehålla lägre befattning än den han senast haft hos kommissionen, efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall skall kunna tillerkännas en lön, ungefärligen motsvarande lönen i den tjänsteställning han tidigare innehått. Utredningen finner det även önskvärt, att tjänsteman, vilken tidigare genom vederbörligt beslut erhållit viss tjänstetitel, som är högre än den han i sin nya befattning blir berättigad till, tillerkännes rätt att behålla sin gamla titel.

Pensionsfrågor.

För livsmedelskommissionens personal gäller kungörelsen om pensionering av vissa befattningshavare vid statens krisorgan (SFS nr 537/1948). Pensionsrätt enligt denna skall efter beslut av överrevisionen kunna tillkomma i huvudsak den, som kan åberopa minst 36 anställningsmånader i statens tjänst efter fyllda 18 år, varvid minst 6 månader vid statligt kris-

organ (karenstiden) och som vid tidpunkten för karenstidens utgång uppnått 22 men icke 53 års ålder. Huvuddelen av kommissionens personal uppfyller kraven för pensionsrätt enligt denna kungörelse. Därest personal med krispensionsrätt anställs vid den nu föreslagna krisorganisationen såsom extra tjänstemän enligt Saar, skulle enligt nu gällande regler krispensionsrätten upphöra och icke ersättas av annan pensionsrätt.

Utredningen anser, att särskilda åtgärder böra vidtagas för att bevara krispensionsrätten åt denna personal.

I fråga om tillgodoräknande av tjänsteår för allmän tjänste- och familjepension förutsätter utredningen, att tjänsteår får räknas från den tidpunkt, från vilken tjänstårsberäkning för krispension fått ske. Enligt krispensionsreglementet får efter överrevisionens beprövande för tjänstårsberäkning i pensionshänseende tillgodoräknas två tredjedelar av den tid, under vilken vederbörande tjänsteman före pensionsrättens inträde men efter fyllda 18 år tjänstgjort i krisorgan, som omfattas av pensionsregleringen.

Beträffande personal, som erhåller ordinarie eller extra ordinarie tjänst direkt efter anställning enligt krisavlöningsreglementet men innan krispensionsrätt inträtt, förutsätter utredningen att två tredjedelar av tidigare statsjänst få räknas som tjänsteår för allmän tjänste- och familjepension.

Uppsägningstid.

Enligt krisavlöningsreglementet (kung. nr 540/1947) föreligger för befattningshavare med minst ett och ett halvt års anställningstid en uppsägningstid av tre månader, för befattningshavare med mellan ett och ett och ett halvt års anställningstid två månaders uppsägningstid och för befattningshavare med kortare anställningstid än ett år en månads uppsägningstid. Detta är förmånligare för befattningshavaren än den uppsägningstid om högst en månad, som enligt Saar gäller för extra tjänstemän. Från vederbörande personalorganisationers sida har yrkats, att personal, som vid inträde i extra anställning i krisorganisationen innehar rätt till krispension, skall förklaras berättigad till tre månaders uppsägningstid. Då de personer, som avses med detta yrkande, varit berättigade till den föreslagna uppsägningstiden under sin anställning hos kommissionen, anser utredningen skäligt, att de få behållas vid denna rättighet.

Tjänsternas ledigförklarande.

Organisationskommittén, som förutsatte, att lägre tjänster än byråchefstjänster skulle komma att ledigförklaras, föreslog att Kungl. Maj:t under en övergångstid skulle äga avgöra, i vilken utsträckning tjänsterna finge besättas utan att ledigförklaras. Utredningen ansluter sig till detta förslag. Emellertid förutsätter utredningen, att under den övergångstid, då möjligen tjänsterna komma att tillsättas utan ledigförklarande i reguljär ordning, livsmedelskommissionens personal kommer att på lämpligt sätt göras underättad om vilka tjänster som äro lediga, och att tjänsterna icke tillsätts förrän rimlig tid förflutit efter ett sådant bekantgörande.

E. Tjänsteförteckningar och kostnadsberäkningar.**För jordbruksnämnden.**

Utredningens förslag till tjänster hos jordbruksnämnden på ordinarie och extra ordinarie stat samt enligt den reglerade befordringsgången giva till resultat följande tjänsteförteckning:

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 direktör	Cp 17
2 avdelningschefer	Cp 12
3 byråchefer	Ca 33
4 byrådirektörer	Ca 31
1 förste aktuarie	Ca 29
1 kamrerare	Ca 29
3 förste byråsekreterare eller förste aktuarier	Ca 27
6 byråsekreterare, aktuarier eller byråassistenter	Ca 24
1 assistent	Ca 21
4 kontrollassistenter	Ca 19
2 kontorsskrivare	Ca 19
4 kansliskrivare	Ca 15
11 kanslibiträden	Ca 11
1 förste expeditionsvakt	Ca 11
1 expeditionsvakt	Ca 9
14 kontorsbiträden	Ca 8

59

Tjänstemän å extra ordinarie stat och anställda enligt den reglerade befordringsgången.

1 byrådirektör	Ce 31
1 förste byråsekreterare	Ce 29
1 förste aktuarie	Ce 27
9 amanuenser	Cf 17—Ce 24
1 assistent	Ce 21
2 kontrollanter	Ce 19
2 kontorsskrivare	Ce 19
2 kansliskrivare	Ce 15
3 kontorister	Ce 13
7 kanslibiträden	Ce 11
1 expeditionsvakt	Ce 9
22 skriv- och kontorsbiträden enl. reglerad befordrings- gång	Cf 4—Ce 8

52

Jordbruksnämndens medelsbehov för *avlöningar* under budgetåret 1950/51 uppskattas av utredningen till följande belopp:

1) Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	554 000
2) Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	28 000
3) Avlöningar till övrig icke ordinarie personal	377 000
4) Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	28 000
5) Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	106 000

Summa kronor 1 093 000

I posterna nr 1 och 3 ha inräknats 3 000 respektive 7 000 kronor för eventuella personliga lönefyllnader i enlighet med utredningens förslag. I posten nr 3 ingår även ett belopp av 4 200 kronor, vilket sockernämnden under en följd av år brukat utbetala såsom arvode för viss siffergranskning.

Posten nr 4 har beräknats på följande sätt:

Ersättning till viss expertis, som kommer att anlitas med anledning av införlivandet av sockernämndens och linnämndens arbetsuppgifter	12 500
Ersättning till experter och sakkunniga i övrigt	15 500
	Summa kronor 28 000

För *omkostnader* under budgetåret 1950/51, till den del de böra anses belöpa på jordbruksnämnden, beräknar utredningen följande medelsbehov:

1) Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	20 000
2) Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	110 000
3) <i>Expenser, förslagsvis</i>	230 000
4) Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	40 000
	Summa kronor 400 000

I posten reseersättningar har inräknats ett belopp av 11 000 kronor för linnämndens nuvarande arbetsområde och ett lika stort belopp avseende sockernämnden. I expensposten utgöra motsvarande belopp 19 000 och 1 000 kronor. Expensposten inbegriper vidare ett belopp av 8 000 kronor för bränsle, lyse och vatten. Posten publikationstryck avser Jordbruksekonomiska meddelanden (25 000 kronor) och cirkulärtryck (15 000 kronor).

Utredningen förutsätter, att anslagen för jordbruksnämndens avlöningar och omkostnader upptagas som förslagsanslag.

För krisorganisationen.

Utredningen beräknar för krisorganisationen följande personal i begynnelselönegrad 17 och högre.

1 tjänsteman i lönegrad	Cg 33
1 » » »	» 31
5 » » »	» 27
3 » » »	» 24
5 » » »	» 17—24
1 » » »	» 21
8 » » »	» 19

24

Av personal i begynnelselönegrad 15 och lägre hos krisorganisationen beräknar utredningen att omkring 46 tjänstemän erfordras.

Lönekostnaderna under budgetåret 1950/51 för denna personal beräknas till cirka 509 000 kronor, jämte rörligt tillägg å nära 61 000 kronor, eller tillhoppa omkring 570 000 kronor. Härtill komma eventuella kostnader för personliga lönefyllnader med omkring 5 000 kronor. Enär särskilda sakkunniga torde behöva anlitas exempelvis på utrikeshandelsområdet, före-

slår utredningen att ytterligare ett belopp av 10 000 kronor skall läggas till avlöningskostnaden. Denna skulle därefter uppgå till omkring 585 000 kronor.

Den del av *omkostnaderna* under budgetåret 1950/51, som kan anses belöpa på krisorganisationen, uppskattar utredningen till omkring 225 000 kronor.

Även avlönings- och omkostnadsanslaget för krisorganisationen bör upptagas som förslagsanslag.

Utredningens förslag till anslag för krisorganisationen för budgetåret 1950/51 bli sålunda:

Kommission för krisuppgifter på livsmedelsområdet:

Avlöningar, <i>förslagsvis</i>	585 000 kronor
Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	225 000 kronor

IV. Yttrandena.

I fråga om remissutlåtandena över jordbruksnämndsutredningens förslag får utskottet hänvisa till framställningen å s. 38—55 i propositionen. Beträffande gränsdragningen mellan jordbruksnämnden, å ena, samt fiskeristyrelsen och statistiska centralbyrån, å andra sidan, må dock här återgivas följande.

Jordbruksnämnden och fiskeristyrelsen.

Fiskeristyrelsen anser det angeläget, att riksdagen beredes tillfälle att taga ställning till det nya läge, som uppkommit i frågan om gränsdragningen mellan styrelsen och jordbruksnämnden därigenom att riksdagen beslutat att fiskeristyrelsen skall vara förlagd till Göteborg. Enligt styrelsens mening ha genom detta beslut förutsättningarna för att förlägga fiskets prisregleringsfrågor och därmed sammanhängande ärenden till jordbruksnämnden till väsentlig del undanryckts. Styrelsen yrkar att riksdagen må få taga ställning till frågan, huruvida icke ärenden rörande fiskets prisregleringar, avsättning och ekonomiska frågor i allmänhet böra omhändrivas av fiskeristyrelsen i stället för av jordbruksnämnden.

Därest statsmakterna likväl skulle besluta, att fiskets ekonomiska angelägenheter skola omhändrivas av jordbruksnämnden, förordar fiskeristyrelsen vissa jämkningar av den av utredningen föreslagna organisationen. Fiskerinäringen bör sålunda enligt styrelsen beredas representation i nämndens råd i behörig omfattning och fiskeristyrelsens chef eller representant för honom bör beredas icke blott yttranderätt i nämnden utan även beslutanderätt såsom ledamot av nämnden. Vidare är det enligt styrelsen olämpligt att inordna fiskets prisregleringsfrågor under nämndens animalieavdelning, vars övriga uppgifter ligga inom helt andra och väsensskilda områden. I vart fall bör chefen för den föreslagna fisksektionen bli direkt föredragande inför nämndens beslutandeorgan.

Även Sveriges fiskares riksförbund hävdar, att samtliga frågor rörande fiskerinäringen på grund av sitt intima samband med varandra böra sammanföras inom ett enda organ, nämligen fiskeristyrelsen. Skulle förslaget att överflytta fiskets prisregleringsfrågor till fiskeristyrelsen icke vinna beaktande, bör enligt förbundets mening jordbruksnämnden utrustas med en särskild byrå för handläggning av hithörande ärenden. Vidare bör i sådant fall en av fiskeristyrelsen utsedd representant beredas säte och stämma i nämnden vid behandling av ärenden angående fisket, varjämte minst tre representanter för fiskerinäringen böra ingå i jordbruksnämndens råd.

Jordbruksnämnden och statistiska centralbyrån.

Frågan om gränsdragningen mellan jordbruksnämnden och statistiska centralbyrån har behandlats i ett stort antal yttranden. Utredningens förslag att en särskild statistisk byrå skall ingå i statens jordbruksnämnd tillstyrkes av livsmedelskommissionen, lantbruksstyrelsen (dock närmast som en provisorisk anordning), Kooperativa förbundet och Sveriges köpmannaförbund men avstyrkes av statskontoret, kommerskollegium, statistiska centralbyrån, 1948 års statistikutredning, lantbruksförbundet, Riksförbundet landsbygdens folk och Sveriges akademikers centralorganisation. Riksräkenskapsverket, som ej gör invändning mot förslaget att förlägga viss del av jordbruksstatistiken till jordbruksnämnden, anser, att hithörande arbetsuppgifter inom nämnden böra handläggas av en kombinerad statistisk byrå och utredningsbyrå.

Statskontoret anför beträffande denna gränsdragningsfråga, att utredningens uttalande, att statistiska centralbyrån med sina omfattande ordinarie uppgifter sannolikt icke har möjlighet att i erforderlig utsträckning och med tillräcklig snabbhet effektuera jordbruksnämndens beställningar av statistiska utredningar, icke är ett tillräckligt skäl för att icke förlägga de statistiska undersökningarna rörande jordbruket i sin helhet till statistiska centralbyrån, vilken instruktionsmässigt har att ombesörja den ordinarie jordbruksstatistiken. För att tillgodose jordbruksnämndens önskemål i fråga om snabbhet och differentiering av ifrågavarande utredningar bör centralbyrån utrustas med erforderliga personella och maskinella resurser. Kommerskollegium finner alla skäl tala för att den reguljära jordbruksstatistikens olika grenar, vilka intimt sammanhånga med varandra, icke uppdelas på två myndigheter utan i sin helhet förläggas till statistiska centralbyrån. Denna bör efter nödig förstärkning av personal- och maskinutrustning kunna utföra även tillfälliga jordbruksstatistiska specialundersökningar.

Statistiska centralbyrån framhåller i sitt yttrande bland annat sambandet mellan olika grenar av jordbruksstatistiken. Centralbyrån anför härom.

Vid såväl fullständiga arealinventeringar som representativa jordbruksräkningar utgöra de allmänna jordbruksräkningarna den fasta grunden. Endast vid de sistnämnda erhållas fullt tillförlitliga uppgifter om arealen av olika ägoslag, och alla beräkningar beträffande fördelning av åkerjorden efter användningssätt måste bygga på jordbruksräkningarnas uppgifter om den totala åkerarealen inom riket och de olika områdena. Vidare är att märka, att redan under den tid en jordbruksräkning pågår — på grund av dess stora omfattning måste den taga en relativt lång tid i anspråk — komma resultaten till användning inom centralbyrån för den årliga jordbruksstatistiken allt eftersom de framkomma och långt innan redogörelsen utkommit av trycket. Dessutom är det givetvis så att icke alla resultat kunna tryckas, utan en betydande del ligger i manuskript i centralbyråns arkiv. Av båda dessa skäl måste det medföra stora svårigheter för en annan myndighet att fullt utnyttja resultaten.

Det intima sambandet mellan jordbruksstatistikens olika grenar gäller vidare alldeles särskilt i fråga om de båda grenar, som äro nödvändiga för skördeberäkningarna. Enligt den i Sverige använda metoden härför erfordras uppgifter dels om arealen, dels om skördeutfall. Enligt jordbruksnämndsutredningens förslag skulle de förra uppgifterna anskaffas genom jordbruksnämndens, de senare genom centralbyråns försorg. Några sakliga skäl för en dylik anordning ha icke framlagts.

Beträffande svin- och hönsräkningarna samt inventeringarna av de höst-sådda arealerna framhåller centralbyrån, under erinran att dylika räkningar och inventeringar tidigare handhafs av centralbyrån, att deras samband med såväl de allmänna jordbruksräkningarna som de årliga representativa räkningarna är så starkt, att ett förläggande av desamma till annan myndighet än övriga grenar av jordbruksstatistiken måste avstyrkas. Centralbyrån uttalar vidare, att densamma torde ha större förutsättningar än jordbruksnämnden jämväl när det gäller att utföra utredningar av tillfällig art. Den framhåller även, att dess möjligheter att för jordbruksnämndens räkning utföra sådana undersökningar ytterligare komma att förbättras, därest ämbetsverket utrustas med resurser som ett mera allmänt serviceorgan på statistikens område.

Beträffande den mera principiella frågan om en centralisering eller decentralisering av statistiken på detta område anför centralbyrån.

Erfarenheten har visat, att upprättande av fristående, mindre statistiska avdelningar som regel icke är till fördel för statistikens kvalitet. Det måste i detta sammanhang påpekas, att ett centralt statistiskt organ har större möjligheter att överblicka olika intressenters behov av statistiska uppgifter än fallet är med myndigheter, som ha sina egna speciella behov av uppgifter och sakna både anledning och förutsättning att taga hänsyn till mera allmänna önskemål. Detta gäller icke minst i fråga om jordbruksstatistiken, där en mängd både myndigheter och enskilda äro avnämare. Bland myndigheterna torde man främst böra nämna lantbruksstyrelsen, som behöver jordbruksstatistiska uppgifter såväl för sina gamla uppgifter som och framför allt för den nyligen begynta jordbruksplaneringen. Vidare bör hänsyn tagas till forskningen, bedriven dels vid universitet och högskolor, dels av jordbrukets egna utredningsorgan, dels ock av enskilda forskare.

Sammanfattningsvis föreslår centralbyrån, att de årliga representativa jordbruksräkningarna eller däremot svarande arealinventeringar och krea-

tursräkningar förläggas till centralbyrån, liksom även svin- och hönsräkningar samt inventeringar av den höstsådda arealen. I anslutning härtill framställer centralbyrån vissa förslag rörande förstärkning av dess avdelning för jordbruksstatistik. Den kvalificerade personalen på denna avdelning, som utom jordbruksstatistiken bearbetar mejeri-, fiskeri- och sparbanksstatistik, utgöres för närvarande av en byråchef i lönegrad Ca 33 och en aktuarie i lönegrad Ca 24. Som ledare för arealinventeringar och kreatursräkningar brukar härjämte förordnas en tjänsteman i aktuariegrad. Enligt centralbyråns förslag skulle aktuarietjänsten utbytas mot en förste aktuarietjänst i lönegrad Ca 29. Vidare skulle tillkomma en amanuensbefattning, varjämte en kontoristtjänst i lönegrad Ca 13 skulle höjas till kansliskrivaregraden (Ca 15). Ifråga om specialutredningar förutsätter centralbyrån, att särskilda anslag ställas till förfogande i samband med uppdragen. För anlåtande av experter i samband med utarbetande av nya metoder för skördeberäkningarna beräknas ett reservationsanslag av 5 000 kronor.

Även professor S. G. W. Wahlund (1948 års statistikutredning) anför liknande synpunkter och uttalar.

De intermittenta allmänna jordbruksräkningarna, som utredningen — med rätta — förutsätter skola ligga kvar hos centralbyrån, äro grundläggande för all annan jordbruksstatistik, således för både de årliga inventeringarna och specialutredningar av skilda slag. För att centralbyrån skall på ett tillfredsställande sätt kunna utföra de s. k. femårsräkningarna fordras att ledaren, som hittills haft och även i fortsättningen måste ha byråchefs tjänsteställning, fortlöpande följer jordbruksstatistikens utveckling i Sverige och i utlandet och registrerar de utredningsbehov, som bära tillgodoses genom de allmänna räkningarna. De behov, som anmäla sig, härröra ej enbart från livsmedelskommissionen (jordbruksnämnden). Många krav resas från lantbruksstyrelsen, konjunkturinstitutet, universitet och högskolor, enskilda forskare och andra intressenter. Jordbruksnämndsutredningens föreliggande förslag medför ingen möjlighet till större reducering av den fasta personalen hos statistiska centralbyråns avdelning för jordbruksstatistik. Om man däremot, som jag föreslår, koncentrerar arbetsuppgifterna till ett och samma ställe, inbesparas minst en byråchef och en amanuens. Därjämte kan rutinpersonalen — som jag tidigare nämnt — bättre utnyttjas, vilket också betyder en ej oväsentlig besparing.

För mig synes det principiellt oriktigt att jordbruksnämnden, hos vilken tyngdpunkten i arbetet är av icke statistisk art, betungas med arbetsuppgifter, vilka lika väl kunna utföras av ett statistiskt ämbetsverk. Därest nämnden skulle utarbeta jordbruksstatistiken, måste den ha att taga hänsyn till önskemål, framställda av lantbruksstyrelsen, konjunkturinstitutet, universitet och högskolor, enskilda forskare och andra intressenter. Nämnden skulle med andra ord tvingas taga ställning till en mängd statistiska frågor, vilka ligga utanför dess egentliga uppgift och för vilkas lösande den saknar egentlig kompetens.

Dock bör jordbruksnämnden enligt Wahlund ha tillgång till viss statistisk personal, lämpligen organiserad som en statistisk sektion inom nämndens utredningsbyrå. Denna bör i huvudsak handlägga sådana statistiska arbetsuppgifter, som för närvarande ombesörjes på livsmedelskommissionens

animalie- och vegetabilieavdelningar samt dess sektion för utrikes- och licensärenden. All egentlig jordbruksstatistik, inklusive deklarationsundersökningarna rörande jordbrukets och fiskets ekonomiska förhållanden samt specialundersökningar av större omfattning, skulle däremot överföras till statistiska centralbyrån. Den personalbesparing, som genom denna centralisering skulle bli möjlig i jämförelse med jordbruksnämndsutredningens förslag, beräknar Wahlund till 9 befattningshavare, däribland en byråchef och en amanuens. Kostnadsminskningen per år anges till omkring 70 000 kronor.

Lantbruksförbundet uttalar i denna fråga, att den upprustning av vårt centrala statistiska verk, som, enligt vad förbundet erfarit, statistikutredningens förslag torde komma att leda till, bör ge statistiska centralbyrån tillräcklig möjlighet att tjäna som ett snabbt serviceorgan åt olika myndigheter och enskilda. Med hänsyn härtill finner förbundet att jordbruksstatistiken principiellt bör hänföras till statistiska centralbyrån. Förbundet anför vidare.

Försåvitt en sådan uppläggning av organisationen icke omedelbart skulle kunna genomföras på grund av att de förändringar, som böra ske beträffande statistiska centralbyråns organisation, icke komma till stånd förrän statistikutredningen framlagt slutliga förslag rörande centralbyråns organisation, finner förbundet i vart fall, på sätt även direktiven för utredningen angiva, att det slutliga ställningstagandet beträffande jordbruksstatistikens förläggning bör anstå till dess resultatet av 1948 års statistikutrednings arbete föreligger. I så fall bör en inom jordbruksnämnden eventuellt inrättad statistikbyrå i avvaktan på slutligt ställningstagande till frågan om organisationen av det centrala statistiska verket hänföras till nämndens krisorganisation.

Även Riksförbundet Landsbygdens folk har framhållit, att en förutsättning för att centralbyrån skall kunna handhava denna arbetsuppgift är att arbetet där så anordnas, att erforderligt material kan tillhandahållas med tillräcklig snabbhet. Lantbruksstyrelsen, som framhåller att all jordbruksstatistik principiellt bör föras på ett ställe, finner icke anledning till erinran mot att en statistisk byrå tills vidare inrättas inom jordbruksnämnden i avvaktan på resultatet av statistikutredningen.

Livsmedelskommissionen har, med överlämnande av ett av den s. k. LK-delegationen avgivet yttrande, i en särskild skrift behandlat frågan om förläggningen av jordbruksstatistiken.

LK-delegationen erinrar om att delegationen under det senast förflutna årtiondet varit den måhända flitigaste uppdragsgivaren åt livsmedelskommissionens statistiska byrå. Det samarbete, som förekommit mellan LK-delegationen samt kommissionens utrednings- och statistiska byråer, har bland annat lett fram till en sammankoppling av jordbruksstatistiken i tidigare gängse mening (skördestatistik, husdjursräkningar) med förefintlig löpande produktionsstatistik (kvarn-, mejeri- och slakteristatistik etc.). Härigenom har man för första gången med tillfredsställande säkerhet kunnat beräkna produktion och konsumtion av livsmedel i Sverige. Delegationen understryker att det samarbete, som under de gångna åren före-

kommit mellan LK-delegationen och kommissionens statistiska byrå, har försiggått under fria former utan byråkratisk omgång. Delegationen förklarar sig anse det uteslutet, att ett lika smidigt arbetssätt blir möjligt, om ett utomstående verk skall tjänstgöra som serviceorgan åt delegationen. Delegationen anför i anslutning härtill vidare.

Det må framhållas, att arbetet med jordbrukskalkylen måste ske under sådan forcering, att övertidsarbete i betydande omfattning regelmässigt måste tillgripas för att tidschemat skall kunna hållas. (Det ligger i sakens natur att kalkylarbetet icke gärna kan utsträckas över längre tidsperioder än som för närvarande är fallet — kalkylen skall ju utgöra underlag för prissättningen under det kommande året och måste följaktligen, när delegationen avlämnar densamma, i möjligaste mån uppfylla alla krav på aktualitet, icke minst sådana som anknyta till produktionsutvecklingen.) En dylik forcering kan knappast ske utan friktioner, om arbetet till en del skulle utföras inom ett i övrigt från kalkyl- och regleringsverksamheten fristående verk. Delegationen är vidare ofta beroende av att under kalkylarbetets gång för bedömning av olika frågor ta del av undersökningsresultat på ett tidigt stadium och få vissa avsnitt av undersökningarna förhandsbelysta. Delegationen har svårt att tänka sig, att dylika krav kunna i nämnvärd utsträckning bli tillgodosedda av ett utomstående verk. I detta sammanhang må även framhållas de möjligheter den statistiska byrån inom det jordbruksreglerande organet har att mer eller mindre informellt få förstärkning med personal från utredningsbyrån eller från fackavdelningar. Det ligger i sakens natur, att det samarbete mellan statistiker, ekonomer och tjänstemän med agronomutbildning, vilket kan försiggå inom ett och samma verk, måste verka befrämjande på statistikarbetets utförande på ett helt annat sätt än de kontakter — även om viljan till samarbete från båda hållen förefinnes — som kunna upprätthållas mellan tjänstemän från olika verk. Delegationen vill understryka vikten av att möjligheter även för framtiden skapas för det intima samarbete mellan statistiker, jordbruksekonomer och agronomer som förekommit under de gångna åren, delvis i form av att tjänstemän cirkulerat mellan olika avdelningar inom kommissionen.

L i v s m e d e l s k o m m i s s i o n e n har instämt i LK-delegationens synpunkter och har härjämte understrukit de förskjutningar, som under senare tid ägt rum i fråga om syftet med och användningen av den officiella statistiken. Från att endast utgöra en registrering i efterhand av utvecklingen på olika områden har statistiken kommit att i allt högre grad utgöra en integrerande del av förvaltningsverksamheten. Denna utveckling har medfört ökade krav på snabbhet och smidighet vid den statistiska bearbetningen av insamlat primärmaterial liksom på statistikens anpassning till de frågeställningar den har att belysa. Denna utveckling har lett fram till den starka decentralisering, som för närvarande kännetecknar den officiella statistiken i Sverige. Kommissionen erinrar i detta sammanhang om att besparingsberedningens statistikkommitté under ordförandeskap av professor Wahlund år 1943 föreslog att det statistiska arbetet i regel skulle förläggas till de enskilda ämbetsverken enligt hittillsvarande principer.

Kommissionen framhåller vidare, att den uppdelning av statistiken, som tillämpats under de senaste omkring 10 åren, ej föranlett några olägenheter. I fråga om de av statistiska centralbyrån angivna svårigheterna för

andra myndigheter att nyttja resultaten av de allmänna jordbruksräkningarna erinrar kommissionen att den, utan att några svårigheter förmärktes, fick taga del av framkomna resultat av 1944 års jordbruksräkning medan bearbetningen av densamma ännu pågick.

Beträffande kostnaderna för det statistiska arbetet hävdar kommissionen, att de besparingsmöjligheter, som angivits av Wahlund, endast äro imaginära och att i stället en ökning av kostnaderna kan förväntas. Kommissionen framhåller att jordbruksnämndsutredningens och Wahlunds förslag icke kunna jämföras, så länge den ifrågasatta utbyggnaden av statistiska centralbyrån icke närmare preciserats. Sammanfattningsvis uttalar kommissionen, att det blir svårt för jordbruksnämnden att taga ansvaret för det viktiga kalkylarbetet, därest nämnden icke utrustas med en statistisk byrå för de arbetsuppgifter och av den omfattning, som jordbruksnämndsutredningen föreslagit.

I sitt remissutlåtande har **l i v s m e d e l s k o m m i s s i o n e n** även berört frågan om ungdomsberedskapen. Kommissionen, som förklarar sig gärna se att ungdomsberedskapen får tillfälle att i någon form fortsätta sin verksamhet, anser att denna i så fall icke böra lyda under jordbruksnämnden.

Departementschefen.

Departementschefen har anfört följande.

»I samband med behandlingen av riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken tog riksdagen år 1947 i princip ställning även till frågan om den blivande organisationen av den prisreglerande verksamheten på jordbrukets område. Riksdagen uttalade därvid, att det för en prisstödspolitik av den beskaffenhet, som riksdagens beslut innebar, behövdes ett särskilt centralorgan, vilket under Kungl. Maj:t skulle handhava ledningen av den prisreglerande verksamheten. De uttalanden rörande arbetsuppgifterna för detta organ samt huvudgrunderna för dess organisation, som gjorts i Kungl. Maj:ts proposition nr 75 till nämnda riksdag, lämnades av riksdagen utan erinran. Riksdagen framhöll härvid angelägenheten av att det prisreglerande organet ej finge större omfattning än som erfordrades för att trygga full funktionsduglighet hos detsamma.

I nyssnämnda proposition uttalades vidare, att statens jordbruksnämnd borde bildas genom en omorganisation av statens livsmedelskommission, då sistnämnda organ helt eller åtminstone i huvudsak avvecklat sin av krisförhållandena föranledda regleringsverksamhet i fråga om livsmedelsförsörjningen. Detta läge föreligger nu. Av ransoneringarna på konsumtionsvaruområdet kvarstår endast kafferansoneringen. Även flertalet av de krisregleringar i övrigt, som omhänderhafts av kommissionen, ha kunnat reduceras i betydande grad. Kommissionens personal har sålunda under

år 1949 minskats avsevärt, kristidsstyrelserna ha slopats från årsskiftet 1949/50 och kommunernas skyldighet att inrätta särskilda kristidsnämnder har upphävts från samma tidpunkt. Jag torde i detta sammanhang få erinra om att även folkhushållningsdepartementet kommer att avvecklas med utgången av innevarande budgetår.

Med hänsyn till vad jag anfört torde det av 1947 års riksdag i princip beslutade centralorganet för den prisreglerande verksamheten på jordbrukets område nu böra inrättas för att träda i funktion vid ingången av budgetåret 1950/51. Såsom förutsattes i sagda riksdagsbeslut, bör detta organ benämnas statens jordbruksnämnd.

Vid det nya organets uppbyggnad bör så långt möjligt eftersträvas avslutning till de av 1947 års riksdag godkända riktlinjerna för den fortsatta prisregleringsverksamheten på jordbrukets område. Hänsyn bör sålunda tagas till att vissa av livsmedelskommissionens nuvarande arbetsuppgifter på jordbrukets område äro av kriskaraktär och falla utanför de av riksdagen år 1947 godkända riktlinjerna. Även om det är svårt att nu bedöma, när dessa uppgifter kunna slopas, böra de enligt min mening icke medräknas vid fastställandet av den stadigvarande organisationsramen för jordbruksnämnden.

Utredningen har för sin del sökt uppdraga en gräns mellan sådana åtgärder, som böra anses ligga inom ramen för 1947 års riksdagsbeslut, och sådana som äro av mera krisbetonad karaktär. Även om en dylik gränsdragning, på sätt jämväl utredningen framhållit, icke kan göras fullt klar, finner jag mig kunna godtaga vad utredningen i detta sammanhang anfört. Jag utgår sålunda från att jordbruksnämndens fasta organisation icke bör göras större än som motsvarar de arbetsuppgifter, vilka i betänkandet sammanfattats under beteckningen 1949 års program. Övriga livsmedelskommissionen nu åvilande uppgifter på jordbruksregleringens område böra, såsom utredningen föreslagit, hänvisas till en särskild kommission för krisuppgifter på livsmedelsområdet. Sistnämnda organ bör emellertid organiseras i direkt anslutning till jordbruksnämnden och ha en med denna gemensam ledning.

Denna kommission bör enligt min mening i vart fall tills vidare handlägga även frågor rörande ransonering och subventionering av kaffe samt vissa med jordbruksregleringen icke sammanhängande utrikeshandelsfrågor, som nu ankomma på livsmedelskommissionen. Huruvida ändring härutinnan framdeles bör ske är ett rent praktiskt spörsmål, som torde få avgöras av Kungl. Maj:t.

Vad utredningen anfört rörande gränsdragningen mellan jordbruksnämnden och andra myndigheter kan jag i huvudsak godtaga. I vissa hänseenden synas dock modifikationer i utredningens förslag böra göras.

Beträffande förhållandet mellan jordbruksnämnden och lantbruksstyrelsen synas tillräckliga skäl saknas för att till lantbruksstyrelsen nu återföra det centrala ansvaret för köttklassificeringen. Jag vill erinra om att detta

så sent som den 1 juli 1948 överfördes från lantbruksstyrelsen till livsmedelskommissionen. Huruvida någon ändring härutinnan senare skall äga rum torde få bero på fortsatta överväganden. Dessa böra enligt min mening även avse frågan, huruvida klassificeringen bör bibehållas i sin nuvarande utformning eller om densamma kan förenklas. Beträffande kvalitetskontrollen på jordbruksprodukter i övrigt torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de föreskrifter, som kunna erfordras för en gränsdragning mellan de båda myndigheternas arbetsuppgifter. Jag delar utredningens uppfattning, att ärenden rörande lån och bidrag ur fonder för förbättring av jordbrukets avsättningsförhållanden även i fortsättningen böra handläggas av lantbruksstyrelsen. Likaså kan jag biträda förslaget, att lantbruksstyrelsens chef skall äga rätt att personligen eller genom ombud närvara vid jordbruksnämndens plenarsammanträden vid behandlingen av ärenden, som röra lantbruksstyrelsens verksamhetsområde, att yttra sig där och att få sin mening antecknad till protokollet samt att jordbruksnämndens chef skall äga samma rätt gentemot lantbruksstyrelsen.

Vad angår gränsdragningen mellan jordbruksnämnden och fiskeristyrelsen torde jag få erinra om att riksdagen år 1948 beslöt att den prisreglerande verksamheten på fiskets område och därmed sammanhängande frågor skulle handläggas av det organ, som handhade motsvarande ärenden på jordbrukets område. Någon anledning synes icke föreligga att ändra detta beslut. Särskilt önskvärdheten att samordna behandlingen av utrikeshandelsärenden beträffande jordbruk och fiske utgör enligt min mening ett starkt skäl för att hålla dessa regleringsuppgifter samlade hos ett organ. Det torde också kunna befaras, att en uppdelning av uppgifterna på två organ skulle öka administrationskostnaderna ej oväsentligt. Samarbetet mellan jordbruksnämnden och fiskeristyrelsen bör ordnas efter de grunder, som jag föreslagit beträffande nämnden och lantbruksstyrelsen. Jag förutsätter givetvis, att fiskerinäringen får en skälig representation i jordbruksnämndens råd.

Vad angår gränsdragningen mellan jordbruksnämnden och statistiska centralbyrån angav jag i utredningsdirektiven, att slutlig ställning ej borde tagas till denna fråga, förrän resultatet av 1948 års statistikutredningsarbete föreläge. Detta är ännu icke fallet. Visserligen har statistikutredningen framlagt vissa förslag rörande jordbruksstatistiken. Däremot har sagda utredningsarbete ännu icke fortskridit så långt, att förslag föreligger rörande statistiska centralbyråns framtida organisation. Dylikt förslag torde böra avvaktas, innan slutlig ställning tages till frågan om förläggningen av olika grenar av jordbruksstatistiken.

Jag är sålunda icke beredd att, på sätt utredningen förordat, framlägga förslag om inrättandet av en statistisk byrå inom den egentliga jordbruksnämndsorganisationen. Å andra sidan finner jag mig icke heller kunna föreslå, att vissa delar av den jordbruksstatistik, som livsmedelskommissionen under en följd av år omhänderhaft, skola överföras till statistiska central-

byrån. Mot en dylik överföring just nu talar, utom de olösta organisationsfrågor som jag förut berört, i viss mån även den omständigheten, att denna statistik med nuvarande system för jordbruksprissättningen har ett nära samband med den föreslagna jordbruksnämndens centrala arbetsuppgifter.

Utifrån dessa överväganden har jag kommit till den slutsatsen, att någon ändring i den nu rådande arbetsfördelningen mellan livsmedelskommissionen och statistiska centralbyrån för närvarande icke bör göras. Den jordbruksstatistik som kommissionen nu omhänderhar bör sålunda tills vidare ombesörjas av statens jordbruksnämnd. Detta innebär bland annat, att innevarande års arealinventering och kreatursräkning böra verkställas genom nämndens försorg, oaktat övergång till den representativa metoden avses skola ske beträffande dessa undersökningar.

Den härför erforderliga statistiska organisationen bör emellertid i huvudsak förläggas till den till nämnden anslutna kommissionen för krisuppgifter på livsmedelsområdet. Endast ett begränsat antal statistiska tjänster bör inrättas inom själva jordbruksnämnden. Jag återkommer till detta spörsmål i samband med behandlingen av jordbruksnämndens organisation.

Publikationen Jordbruksekonomiska uppgifter, vilken för närvarande utgives av Kommerskollegium såsom en bilaga till Kommersiella meddelanden, torde i fortsättningen böra utgivas av jordbruksnämnden såsom en fristående tidskrift under namnet Jordbruksekonomiska meddelanden. Denna fråga synes mig alltså böra lösas nu, utan att eventuellt beslut om utgivning av en särskild statistisk tidskrift avvaktas. Berörda publikation har nämligen icke varit och bör i fortsättningen icke heller bli en rent statistisk tidskrift.

Erforderliga föreskrifter rörande den närmare gränsdragningen mellan jordbruksnämnden och riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap torde få utfärdas av Kungl. Maj:t. Utgångspunkten för denna gränsdragnings bör vara, att den statliga inköps- och försäljningsverksamhet, som kan bli förbunden med jordbruksnämndens beredskapsuppgifter, skall handhas av riksnämndens affärsavdelning, i den mån icke Svenska spannmålsaktiebolaget eller annan merkantil specialorganisation står till buds.

I enlighet med denna min uppfattning rörande jordbruksnämndens karaktär och arbetsuppgifter vill jag också ansluta mig till utredningens förslag att Svenska spannmålsaktiebolaget skall bibehållas, så länge behov föreligger av sådan affärsnärlig verksamhet, som bolaget nu bedriver. Förvaltningen av lagerhusen bör likaledes kvarbli hos bolaget. Däremot bör möjlig begränsning av bolagets verksamhet genomföras, exempelvis genom överförande av hos bolaget fördd statistik till jordbruksnämnden.

På sätt utredningen föreslagit torde de uppgifter, som nu åvila statens sockernämnd och statens linnämnd, från och med den 1 juli 1950 böra överföras till jordbruksnämnden. De olägenheter, som vissa remissorgan ansett vara förenade med ett slopande av linnämnden som fristående organ, synas mer än uppvägas av den bättre överblick och den möjlighet till bättre sam-

ordning mellan olika grenar av prisregleringen på jordbrukets område, som följa med koncentrationen till ett organ.

Jag har i och för sig intet att erinra mot vad utredningen anfört om den närmare gränsdragningen mellan jordbruksnämnden och statens institut för folkhälsan. Slutlig ställning till dessa spörsmål torde emellertid böra tagas först i samband med behandlingen av förslaget till ny livsmedelsstadga.

I samband med de frågor rörande gränsdragningen mellan jordbruksnämnden och andra myndigheter, som jag nu berört, torde jag också få något dröja vid spörsmålet om jordbruksnämndens befogenheter i förhållande till jordbrukarnas organisationer. Utredningen har uttalat, att en statlig kontroll över dessa organisationer kan komma i fråga endast i den mån organisationerna komma att fylla offentlighetsrättsliga funktioner, till exempel förmedling av statsunderstöd eller utövande av monopolställning i fråga om import och export. Till detta uttalande kan jag helt ansluta mig. En annan sak är att, i den mån särskilda villkor äro uppställda för åtnjutande av lån eller bidrag av statsmedel, tillsyn givetvis bör ske över att villkoren uppfyllas, även om lånet eller bidraget ej står i samband med någon av mottagaren utövad offentlighetsrättslig funktion.

Beträffande grunderna för jordbruksnämndens organisation får jag anföra följande.

Nämnden torde, såsom utredningen föreslagit, böra bestå av en ordförande och chef jämte vissa av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. De sistnämndas antal bör vara högst fem. Till nämnden bör knytas ett råd, vilket bör representera olika av nämndens verksamhet berörda intressen. Vidare bör en särskild expertdelegation finnas för att handhava de kalkyler över jordbrukets inkomster och kostnader, som ligga till grund för prissättningen på jordbrukets produkter och förnödenheter. Ledamöterna av detta expertorgan böra liksom ledamöterna av jordbruksnämndens råd utses av Kungl. Maj:t. Likaså bör det ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma antalet ledamöter i expertorganet och rådet.

Övriga till livsmedelskommissionen anknutna rådgivande organ, nämligen näringsssakkunniga, allmänna handelsrådet och rådet för partihandelsfrågor, torde kunna upplösas i samband med kommissionens ombildning.

Mot utredningens ståndpunkt att nämnden skall ledas av en deltidsanställd ordförande och att denne skall biträdas av en souschef, som icke är ledamot, ha vissa remissinstanser gjort invändningar. Det har sålunda förordats dels att ordföranden skall bli heltidsanställd, dels att det verkliga chefskapet för nämnden skall överflyttas på den av utredningen föreslagna souschefen. Även jag anser att vägande invändningar kunna göras mot den av utredningen föreslagna organisationsformen. Det torde sålunda bli svårt att till ordförande i jordbruksnämnden förvärva en kvalificerad kraft, som har möjlighet att vid sidan av sina ordinarie arbetsuppgifter ägna så mycket arbete åt nämnden, som utredningen förutsätter och som med hänsyn

till nämndens uppgifter också erfordras. Vidare synes souschefens ställning i den av utredningen förordade organisationen icke bliva fullt klar. Å ena sidan måste nämligen souschefen enligt förslaget komma att leda det löpande arbetet inom nämnden och i åtskilliga fall föra förhandlingar för nämndens räkning, å andra sidan kommer han att sakna den auktoritet, som följer med ledamotskapet och chefskapet i nämnden. Med hänsyn härtill förordar jag, att nämndens arbete skall ledas av en heltidsanställd ordförande och chef i generaldirektörs tjänsteställning. Någon fristående befattning som souschef torde i så fall icke behöva inrättas utan det bör uppdragas åt en av chefstjänstemännen i nämnden att vara generaldirektörens ställföreträdare. Generaldirektören bör placeras i den för dylika tjänster vanliga lönegraden Cp 19, och hans ställföreträdare bör i denna egenskap åtnjuta särskilt arvode med 1 200 kronor om året.

Till nämndens ledamöter torde böra utgå arvode med 150 kronor för månad samt därjämte 30 kronor för sammanträdesdag. Ledamöterna i jordbruksnämndens råd torde, liksom för närvarande är fallet med ledamöterna av livsmedelskommissionens råd, böra erhålla dagarvode enligt kommittékungörelsen. Arvode till de kalkylsakkunniga torde böra fastställas av Kungl. Maj:t.

Jordbruksnämndens indelning på arbetsenheter synes kunna förenklas något i jämförelse med utredningens förslag. En uppdelning på avdelningar, av vilka en — allmänna avdelningen — i sin tur uppdelas på byråer, innebär enligt min uppfattning i viss mån en onödigt komplicerad organisationsformen. De av utredningen föreslagna avdelningarna för animaliska resp. vegetabiliska produkter torde böra benämnas byråer. Någon allmän avdelning, inom vilken den återstående delen av jordbruksnämnden sammanföres, torde icke erfordras. Nämnden bör sålunda enligt min mening organiseras på fyra byråer, nämligen byrån för animaliska produkter, byrån för vegetabiliska produkter, administrativa byrån (motsvarande den av utredningen föreslagna kanslibyrån) och utredningsbyrån. Inom byrån för animaliska produkter bör en särskild sektion inrättas för ärenden angående fiskregleringen. Vidare bör inom utredningsbyrån inrättas en statistisk sektion. Dennas personal förutsättes emellertid tills vidare bliva inordnad i en statistisk byrå inom den till nämnden anslutna krisorganisationen. Någon ytterligare indelning av de olika byråerna på sektioner torde icke erfordras.

Beträffande ärendenas fördelning mellan byråerna vill jag i detta sammanhang endast framhålla, att beredskapsärendena böra handläggas inom administrativa byrån. Denna torde under normala förhållanden även böra omhändervärd ärenden angående utrikeshandeln. I nuvarande läge, då dessa ärenden kräva en stor arbetsinsats, torde emellertid en särskild byrå erfordras för handläggning av desamma. Denna bör emellertid icke införlivas med den egentliga nämndorganisationen utan ingå i det därtill anslutna krisorganet. Jag återkommer senare till hithörande spörsmål.

Enligt utredningens förslag skulle cheferna för byråerna (avdelningarna)

för animaliska resp. vegetabiliska produkter placeras i lönegrad Cp 12. Då det är angeläget att till dessa befattningar förvärva personer med merkantil erfarenhet, biträder jag förslaget såtillvida, att jag förordar att dessa befattningar skola få karaktären av förordnandetjänster, tillsatta på viss tid (Cp-tjänster). Med hänsyn till den förestående regleringen av de statliga chefstjänstemännens löner torde det emellertid för närvarande icke vara lämpligt att fastställa en högre lönegrad än Cp 10. Cheferna för administrativa byrån och utredningsbyrån torde böra placeras i lönegrad Ce 33.

Innan jag övergår till frågan om personalbehovet på de olika byråerna och löneställningen för personalen torde jag få anföra vissa allmänna synpunkter på hithörande spörsmål.

Såsom 1947 års riksdag underströk i samband med behandlingen av riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken är det angeläget att jordbruksnämnden ej erhåller större omfattning än som erfordras för att trygga dess funktionsduglighet. Vid utformningen av sina förslag rörande nämndens personaluppsättning har utredningen kunnat utgå från den nuvarande personalstyrkan å de avdelningar inom livsmedelskommissionen, som nu handlägga motsvarande ärenden. Utredningens förslag äro sålunda baserade på föreliggande erfarenheter i fråga om personalbehovet. Vid den gränsdragning, som utredningen gjort mellan 1949 års program å ena, samt kommissionsuppgifter, å andra sidan, ha till den sistnämnda gruppen hänförts bland annat sådana med jordbruksregleringen sammanhängande ärenden, som icke äga direkt samband med 1947 års riksdagsbeslut med däri senare gjorda ändringar eller modifikationer. Därigenom har den för jordbruksnämnden föreslagna personalstyrkan kunnat begränsas i förhållande till livsmedelskommissionens personal. Vid min granskning av utredningens förslag har jag kommit till den uppfattningen, att utredningen tillvaratagit de möjligheter till personalinskränkningar som föreläggat. Jag kan därför i stort sett ansluta mig till vad utredningen här har föreslagit.

I fråga om lönegradsplaceringen ha, såsom framgår av det föregående, särskilt statskontoret och lönenämnden gjort vissa erinringar mot utredningens förslag. Lönenämnden har sålunda, med hänvisning till 1949 års tjänsteförteckningsakkunnigas arbete, ansett att, i avvaktan på erfarenheter rörande den föreslagna personalorganisationens lämplighet, några andra ordinarie tjänster än Cp-tjänster tills vidare icke böra inrättas inom jordbruksnämnden. Statskontoret har uttalat, bland annat, att den av utredningen föreslagna lönegradsplaceringen för sektionschefer och motsvarande befattningshavare genomgående synes vara två lönegrader för hög. Även lönenämnden har funnit vissa av de föreslagna lönegradsplaceringarna vara för höga.

Jag delar uppfattningen, att stor försiktighet bör iakttagas vid lönegradsplaceringen av tjänsterna inom jordbruksnämnden. I vissa fall finner jag mig också kunna biträda de förslag om en nedjustering av de av utredning-

en föreslagna lönegradsplaceringarna, som framställts i de nämnda yttrandena. Jag kan även biträda lönenämndens förslag att inom jordbruksnämnden tills vidare icke skola inrättas några andra ordinarie tjänster än de förut nämnda Cp-tjänsterna.

Å andra sidan vill jag framhålla, att de regleringsuppgifter, som komma att åvila jordbruksnämnden, till stor del äro av ganska komplicerad natur och att stora krav måste ställas på den personal, som skall handhava desamma. En alltför låg lönesättning kan befaras minska möjligheterna att till dessa arbetsuppgifter erhålla personal med erforderliga kvalifikationer.

På grund av dessa överväganden har jag kommit till följande resultat beträffande den erforderliga personalstyrkan och personalens lönegradsplacering.

Inom *byrån för animaliska produkter* bör, som jag tidigare nämnt, en särskild sektion för fiskregleringsärenden upprättas. Hithörande ärenden äro till sin karaktär skilda från övriga på byrån ankommande ärenden. Det torde därför få förutsättas att sektionen erhåller en tämligen fristående ställning och att sektionschefen kommer att i huvudsak självständigt bereda och direkt inför nämnden föredraga hithörande ärenden. Med hänsyn härtill samt till arbetsuppgifternas vikt och omfattning synes sektionschefen böra erhålla ställning som byrådirektör i 31 lönegraden. På sektionen torde vidare i enlighet med utredningens förslag böra placeras en amanuens, en resande kontrollant i lönegrad Ce 19 samt en kontorist i lönegrad Ce 13.

Beträffande personaluppsättningen på byrån i övrigt finner jag mig kunna biträda utredningens förslag, dock med undantag av att byrådirektörstjänsten bör utbytas mot en förste byråsekreterartjänst i 29 lönegraden och kontorsskrivartjänsten ersättas med en kansliskrivartjänst.

För köttklassificeringen, vilken enligt vad jag förut anfört bör kvarligga hos jordbruksnämnden, erfordras vidare en befattningshavare. Med hänsyn till ovissheten om den blivande utformningen av denna verksamhet, torde för denne befattningshavare allenast böra beräknas ett årligt arvode. Detta torde kunna bestämmas till samma belopp som det nu utgående arvodet, eller 11 820 kronor.

I fråga om anställnings- och avlöningsformerna för de lokalombud, som finnas för prisregleringen å fisk, ävensom för den personal, som erfordras för kvalitetskontroll över fisk och fiskkonserver avsedda för export, torde för närvarande ingen ändring böra göras. Ifrågavarande personal bör alltså även i fortsättningen vara arvodesanställd och avlönas med anlåtande av clearingmedel och kontrollavgifter.

På *byrån för vegetabiliska produkter* bör den av utredningen föreslagna byrådirektörstjänsten utbytas mot en förste byråsekreterartjänst i 29 lönegraden. Vidare bör kontorsskrivartjänsten utbytas mot en kansliskrivartjänst och kontoristtjänsten ersättas med ett biträde i reglerad befordringsgång. I anledning av den reglerade befordringsgången för amanuenspersonal bruka som regel icke inrättas extra ordinarie tjänster i 24 lönegraden. Detta

bör dock ej hindra att dylika tjänster inrättas för göromål, för vilka utredningen avsett ordinarie tjänster i berörda lönegrad. Byrån bör sålunda omfatta följande befattningshavare utöver byråchefen, nämligen en förste byråsekreterare i 29 lönegraden, en byråsekreterare, två amanuenser i reglerad befordringsgång, två kontrollanter i 19 lönegraden, en kansliskrivare, två kanslibiträden samt fyra biträden i reglerad befordringsgång.

Den av utredningen föreslagna kanslibyrån torde lämpligen böra benämnas *administrativa byrån*. Vid min granskning av utredningens förslag till personaluppsättning på denna byrå jämte de uttalanden, som gjorts i yttrandena på denna punkt, har jag haft att beakta det förhållandet, att jag icke ansett mig kunna förorda inrättandet av en särskild befattning såsom souschef inom nämnden. Härav följer nämligen, såsom redan antytts, att byråchefen på den administrativa byrån kommer att direkt under ordföranden och i samråd med de olika fackbyråernas chefer få handhava åtskilliga ärenden, vilka i annat fall skolat handhavas av souschefen. Detta gäller speciellt sådana ärenden, som angå flera byråer inom nämnden eller äro av större principiell vikt. Han bör därför icke vara alltför starkt bunden av de olika detaljerna inom byråns arbetsområde. Utredningen har föreslagit, att byråchefen skulle själv ansvara för på byrån ankommande juridiska ärenden med biträde av en tjänsteman i lönegrad 27. Med hänsyn till vad jag nyss anfört torde för handläggning av dessa ärenden böra under byråchefen finnas en väl kvalificerad jurist. Jag föreslår därför, att nämnda befattning utbytes mot en tjänst i lönegrad 29.

De kamerala ärendena torde i enlighet med utredningens förslag böra handhavas av en kamrerare i 29 lönegraden med biträde av två assistenter i 21 lönegraden och en kassör i 15 lönegraden.

För ärenden angående avgifter, bidrag och restriktioner, som sammanhänga med jordbruksregleringen, föreslår utredningen en chefstjänst i lönegrad 31. Enligt min uppfattning torde för dessa ärenden en tjänst i lönegrad 29 vara tillfyllest. Såsom angivits i betänkandet torde härjämte för dessa ärenden böra beräknas en tjänst i lönegrad 24.

För de allmänna kansliärendena föreslår utredningen en tjänst i lönegrad 29. För dessa uppgifter torde en tjänst i 27 lönegraden vara till fyllest.

För handhavande av beredskapsärenden har utredningen föreslagit en tjänsteman i lönegrad 31 med biträde av en tjänsteman i lönegrad 24. Livsmedelskommissionen har föreslagit, att en särskild beredskapsbyrå skulle inrättas under ledning av en byråchef med biträde av en tjänsteman i lönegrad 29. Såsom framgått av det föregående kan jag icke biträda förslaget om en särskild beredskapsbyrå. I enlighet med utredningens förslag torde ifrågavarande ärenden böra handläggas av en tjänsteman i lönegrad 31. Däremot torde med hänsyn till dessa ärendens vikt en personalförstärkning böra ske på så sätt, att den av utredningen föreslagna tjänsten i lönegrad 24 utbytes mot en tjänst i lönegrad 27.

Häruöver torde byrån böra disponera över två amanuenser.

I fråga om biträdes- och vaktpersonal torde erfordras två kansliskrivare, tre kanslibiträden och åtta biträden i reglerad befordringgång ävensom en förste expeditionsvakt och två expeditionsvakter.

För *utredningsbyrån* torde i enlighet med utredningens förslag böra beräknas två förste aktuarier i 27 lönegraden, två aktuarier i 24 lönegraden samt två amanuenser i reglerad befordringgång. Däremot synes viss förstärkning av biträdespersonalen i jämförelse med utredningens förslag erfordras. Denna personal torde böra omfatta en kansliskrivare, två kanslibiträden samt fem biträden i reglerad befordringgång.

Vid denna bedömning av byråns personalbehov har jag utgått ifrån att jordbruksnämnden bör taga ansvaret för jordbrukskalkylen i dess helhet. Till de synpunkter, som utredningen anfört beträffande det sätt, på vilket arbetet med denna kalkyl bör bedrivas, kan jag helt ansluta mig. Bland annat vill jag understryka att nämnden och dess kalkylsakkunniga vid arbetet med jordbrukskalkylen böra så långt möjligt använda sig av sådant material, som kan finnas tillgängligt hos myndigheter och olika organisationer.

Inom utredningsbyrån bör vidare, som jag tidigare framhållit, en statistisk sektion inrättas. I avvaktan på ett slutligt ställningstagande till frågan om gränsdragningen mellan jordbruksnämndens och statistiska centralbyråns arbetsuppgifter torde den för denna sektion avsedda personalen böra tills vidare placeras i den till nämnden anslutna krisorganisationen. Denna anordning bör dock icke utgöra hinder för att ett begränsat antal tjänster inom sektionen redan nu tillsättas. Som chef för sektionen torde böra beräknas en förste aktuarie i lönegrad Ce 29. Vidare erfordras en amanuens i reglerad befordringgång. För biträdespersonal i olika grader har utredningen för en statistisk byrå med i huvudsak de uppgifter, som nu åvila livsmedelskommissionens statistiska byrå, beräknat sammanlagt 33 tjänster (därav 27 i den egentliga nämndorganisationen och 6 inom krisorganisationen). De arbetsuppgifter, som enligt vad jag förut anfört kunna komma i fråga för överförande till statistiska centralbyrån, beräknas enligt vad jag inhämtat kräva omkring 40 procent av det sammanlagda antalet biträdestimmar på livsmedelskommissionens statistiska byrå. Tages hänsyn härtill och göres därefter någon ytterligare reduktion med hänsyn till att viss osäkerhet får anses råda i fråga om arbetsuppgifternas omfattning på längre sikt, synes behovet av biträdespersonal kunna uppskattas på följande sätt: en kansliskrivare, fyra kanslibiträden och nio biträden i reglerad befordringgång.

Skulle en minskning av personalstyrkan på denna sektion framdeles befinnas lämplig i samband med ett eventuellt överförande av vissa arbetsuppgifter till statistiska centralbyrån torde en del av denna personal få överföras till sistnämnda verk.

I enlighet med vad nu anförts skulle hos jordbruksnämnden finnas följande lönegradsplacerade befattningshavare:

Ordinarie tjänstemän.

1 generaldirektör	Cp 19
2 byråchefer	Cp 10

Extra ordinarie tjänstemän och tjänstemän i reglerad befordringsgång.

2 byråchefer	Ce 33
2 byrådirektörer	Ce 31
1 förste aktuarie	Ce 29
4 förste byråsekreterare	Ce 29
1 kamrerare	Ce 29
2 förste aktuarier	Ce 27
3 förste byråsekreterare	Ce 27
2 aktuarier	Ce 24
2 byråsekreterare	Ce 24
10 amanuenser	Cf 17—Ce 24
2 assistenter	Ce 21
6 kontrollanter	Ce 19
6 kansliskrivare	Ce 15
1 kassör	Ce 15
1 kontorist	Ce 13
1 förste expeditionsvakt	Ce 11
13 kanslibiträden	Ce 11
2 expeditionsvakter	Ce 9
32 skriv- eller kontorsbiträden i reglerad befordringsgång	Cf 4—Ce 8

Beträffande den till jordbruksnämnden anslutna krisorganisationen får jag anföra följande.

Med hänsyn till nu rådande förhållanden på utrikeshandelns område finner jag det befogat att tills vidare såsom en rent provisorisk anordning inom krisorganisationen bibehålla en särskild byrå för utrikeshandelsärenden. Vad utredningen anfört rörande lämpligheten av att överflytta vissa ur jordbruksregleringens synpunkt mera perifera importfrågor, exempelvis angående kryddor, kolonialvaror, frukt och blomsterlökar, till handelskommissionen, kan jag i princip biträda. En dylik överflyttning bör emellertid framför allt bedömas som en rent praktisk angelägenhet. Det synes mig lämpligt att denna fråga omprövas, så snart man får möjlighet att säkrare bedöma den arbetsminskning, som följer med de nuvarande liberaliseringssträvandena. Då, såsom jag längre fram återkommer till, kafferansoneringen i fortsättningen bör handläggas av jordbruksnämnden, synes det vara lämpligt att tills vidare låta nämnden handhava även frågor rörande importen av kaffe.

Beträffande personalbehovet på utrikeshandelsbyrån finner jag mig kunna godtaga utredningens beräkningar. Chefen och biträdande chefen på byrån

torde emellertid böra erhålla arvodestjänster. Jag förutsätter, att alla möjligheter till reducering av personalen i samband med en begränsning av arbetsuppgifterna skola tillvaratagas.

Som jag tidigare anfört torde tills vidare även en statistisk byrå böra inrättas inom krisorganisationen i avvaktan på en definitiv gränsdragning mellan jordbruksnämnden och statistiska centralbyrån. Personaluppsättningen på denna byrå bör tillsammans med den för statistiska sektionen inom utredningsbyrån upptagna personalen motsvara vad utredningen föreslagit i fråga om jordbruksnämndens utrustning med statistisk personal, dock med det undantaget att kontorsskrivartjänsten utbytes mot en kansli-skrivartjänst.

Som utredningen framhållit skall enligt vanliga regler antalet extra befattningshavare icke fixeras i en lönestat. Utredningen har emellertid gjort vissa beräkningar av personalbehovet för krisuppgifter inom de olika byråerna. Enligt denna skulle erfordras på animalieavdelningen två tjänstemän i lönegrad Cg 27 och fem tjänstemän i lönegrad Cg 19 samt på kanslibyrån en tjänsteman i lönegrad Cg 27, en tjänsteman i lönegrad Cg 21 och en tjänsteman i lönegrad Cg 19. Behovet av biträdespersonal för dessa uppgifter uppskattas av utredningen till ett tjugotal biträden.

Härtill kommer emellertid personalbehovet för sådana krisuppgifter, som utredningen icke medräknat bland jordbruksnämndens arbetsuppgifter. Såsom jag redan förut nämnt bör nämligen enligt min mening jordbruksnämndens krisorganisation fortsättningsvis handhava kafferansoning, prissubventionering och andra krisuppgifter, som nu åvila livsmedelskommissionen och icke äga något direkt samband med jordbruksregleringen. Att på detta stadium överflytta dessa ärenden till annan myndighet torde medföra organisatoriska svårigheter och en ökning av kostnaderna. Livsmedelskommissionen har, som förut nämnts, beräknat personalbehovet för dessa ändamål till omkring 45 personer. Någon mera specificerad uppställning beträffande denna personal torde icke erfordras, då det här är fråga om arbetsuppgifter som samma personal för närvarande handlägger inom livsmedelskommissionen. I samband med avvecklingen av arbetsuppgifterna kommer givetvis den för desamma avsedda personalen att reduceras i motsvarande mån.

Beträffande personalens anställningsförhållanden ansluter jag mig till utredningens förslag att personalen såväl inom jordbruksnämnden som inom krisorganisationen i regel skall vara anställd och avlönad enligt allmänna avlöningsreglementet. Personalen inom krisorganisationen bör erhålla anställning såsom extra. Såsom utredningen föreslagit torde dock den reglerade befordringsgången böra tillämpas beträffande biträdespersonalen. Desamma torde böra gälla även krisorganisationens amanuenspersonal.

I fråga om tillsättandet av tjänsterna inom jordbruksnämnden bör gälla, att lägre tjänster än byråchefstjänster skola i vanlig ordning ledigförklaras samt att befattningar i lönegrad 27 och däröver skola tillsättas av Kungl.

Maj:t. Extra ordinarie befattningar i övrigt böra tillsättas av jordbruksnämnden. Samtliga befattningar inom krisorganisationen böra tillsättas av denna. Antalet befattningar i 19 och högre lönegrad inom krisorganisationen bör fastställas av Kungl. Maj:t.

I fråga om tjänstårsberäkning för löneklassplacering bör skälig hänsyn tagas till anställning, under vilken vederbörande handhaft samma eller motsvarande arbetsuppgifter inom livsmedelskommissionen eller dess föregångare, liksom till annan statstjänst. Inplacering i högre löneklass än begynnelseklassen bör sålunda ske efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall jämlikt 24 § allmänna avlöningsreglementet. Däremot kan jag icke biträda utredningens förslag att tjänsteman, som förordnas att i jordbruksnämnden uppehålla lägre befattning än den han senast haft i livsmedelskommissionen, skall kunna erhålla lönefyllnad för att kunna bibehålla oförändrad lön. Icke heller kan jag godtaga förslaget att tjänsteman, som erhållit viss tjänstetitel i livsmedelskommissionen, skall tillerkännas särskild rätt att bibehålla denna.

Det synes skäligt, att den personal, som på grund av sin tjänstgöring inom livsmedelskommissionen fått rätt till krispension, får behålla denna rätt vid övergång till den nya krisorganisationen. För att undvika icke önskvärda olikheter i detta hänseende mellan befattningshavarna synes även personal, som anställt hos livsmedelskommissionen före den 1 januari 1950 och som vid övergång till anställning som extra hos krisorganisationen ännu icke uppfyllt kravet på karenstid för krispension, efter prövning av överrevisionen för krisförvaltningen kunna få rätt till krispension. Jag förordar sålunda, att krispensioneringskungörelsen övergångsvis skall vara tillämplig på sådan personal med extra anställning i kriskommissionen, som tidigare genom vederbörligt beslut tillerkänts rätt till krispension eller som anställt hos livsmedelskommissionen före den 1 januari 1950 men vid övergång till extra anställning hos kriskommissionen ännu icke uppfyllt kravet på karenstid.

Frågan om tjänsteårsberäkning för tjänste- och familjepension synes vid bifall till vad jag nyss förordat bliva löst på ett tillfredsställande sätt genom att föreskrifterna i krispensioneringskungörelsen komma att gälla för den personal, på vilken denna kungörelse blir tillämplig. Härvid böra den nya krisorganisationen och livsmedelskommissionen anses som ett krisorgan. För personal, som erhåller extra ordinarie anställning efter att ha erhållit pensionsrätt enligt krispensioneringskungörelsen, torde ej heller behöva meddelas några särskilda bestämmelser i fråga om tjänsteårsberäkning i pensionshänseende. Beträffande åter den personal, som erhåller extra ordinarie anställning hos jordbruksnämnden efter att omedelbart dessförinnan ha innehaft anställning inom den nya krisorganisationen eller dess tidigare motsvarighet men utan att ha erhållit pensionsrätt enligt krispensioneringskungörelsen, torde Kungl. Maj:t med tillämpning av 15 § 3 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet böra bestämma lämplig ordning för provande av frågor om tillgodoräkning av tid för anställning av sistberört slag. I övrigt

kan jag — vad angår frågan om tillgodoräknande såsom tjänsteår av tid, då icke pensionsberättigande statsanställning innehafts annorstädes än vid här avsedda krisorgan, m. m. — inskränka mig till att härutinnan hänvisa till nyssberörda bestämmelse i 15 § 3 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet, vilken jämväl är tillämplig enligt krispensioneringskungörelsen.

Beträffande uppsägningstid för extra tjänstemän torde böra gälla vad därom stadgas i allmänna avlöningsreglementet. Utredningens förslag om gynnsammare bestämmelser för jordbruksnämndens personal i detta hänseende kan jag sålunda icke biträda.

Någon särskild ersättning bör i regel icke utgå till jordbruksnämndens befattningshavare för handläggning av ärenden av krisnatur. Därest dylika ärenden medföra en mera väsentlig ökning av vederbörandes arbetsböroda, bör emellertid Kungl. Maj:t i undantagsfall efter särskild prövning kunna medgiva, att till vederbörande skall utgå särskilt lönetillägg ur anslaget till krisorganisationen.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de författningsbestämmelser, som kunna erfordras för genomförande av den här förordade omorganisationen.

Kostnaderna för avlöningar åt lönegradsplacerade tjänstemän vid jordbruksnämnden synas kunna beräknas efter de grunder, som utredningen tillämpat. En beräkning efter dessa grunder av medelsbehovet för avlöande av den personal, som jag i det föregående förordat för nämndens del, har till resultat givit följande belopp.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän	58 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t..	31 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	745 500
4. Ersättningar till experter och sakkunniga	28 000
5. Rörligt tillägg	92 000

Summa kronor 955 000

Omkostnadsstaten för jordbruksnämnden torde böra grundas på de av utredningen i detta hänseende gjorda uppskattningarna. Då statistiska byråns omkostnader torde böra bestridas från kriskommissionens anslag synes emellertid medelsbehovet kunna beräknas till 365 000 kronor eller 35 000 kronor mindre än vad utredningen föreslagit. Sålunda torde för de olika utgiftsposterna böra upptagas följande belopp, nämligen för sjukvård m. m. 15 000 kronor, för reseersättningar 110 000 kronor, för expenser 200 000 kronor och för publikationstryck 40 000 kronor. Samtliga poster synas böra upptagas förslagsvis.

Mina förslag om inrättande av en statistisk byrå och om beräkning av personal för vissa ytterligare krisuppgifter föranleda, att det anslag, som utredningen upptagit för kriskommissionen, måste höjas. Utredningen har upp-

skattat kommissionens medelsbehov för avlöningar till 585 000 kronor. Till detta belopp torde böra läggas dels 155 000 kronor för avlöande av statistisk personal dels 210 000 kronor för avlöande av personal för berörda krisuppgifter. Till avlöningar skulle sålunda erfordras sammanlagt 950 000 kronor. Det belopp å 225 000 kronor, som utredningen beräknat för kommissionens omkostnader, torde för motsvarande ändamål böra uppräknas med 35 000 respektive 240 000 kronor till 500 000 kronor. Anslaget till kriskommissionen torde sålunda böra uppföras med 1 450 000 kronor.»

Utskottet.

1947 års riksdag uttalade vid behandlingen av riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken, bland annat, att det för en prisstödspolitik av den beskaffenhet, som riksdagens beslut innebar, behövdes ett särskilt centralorgan för att under Kungl. Maj:t ha hand om ledningen av den prisreglerande verksamheten. Därjämte lämnade riksdagen utan erinran vissa av Kungl. Maj:t gjorda uttalanden rörande arbetsuppgifterna för detta organ och huvudgrunderna för dess organisation. Riksdagen framhöll blott i detta sammanhang angelägenheten av att organet ej skulle få större omfattning än som erfordrades för att trygga full funktionsduglighet hos detsamma. I riksdagsbeslutet förutsattes vidare, att organet skulle benämnas statens jordbruksnämnd.

Det förslag till inrättande av denna nämnd, vilket genom nu ifrågavarande proposition förelagts riksdagen, synes så långt möjligt väl motsvara de sålunda godkända riktlinjerna. Till den del förslaget avser förhållanden, som falla utanför dessa riktlinjer, är det likaledes enligt utskottets mening i huvudsak väl avvägt. På vissa punkter ha emellertid de ovan angivna motionärerna framfört erinringar.

I fråga om den föreslagna särskilda kommissionen för krisuppgifter på livsmedelsområdet har sålunda i motionerna I: 464 och II: 540 anmärkts, att denna fått en anmärkningsvärt stor omfattning, särskilt såvitt angår utrikesbyrån. Av de uppgifter, som enligt förslaget skola handläggas inom denna byrå, böra enligt motionärerna endast bedömningen av jordbrukets export och import ur pris- och försäljningspolitiska synpunkter ankomma på nämnden. Dessa ärenden torde böra handhavas av nämndens byråer för animaliska och vegetabiliska produkter.

Med anledning härav vill utskottet framhålla, att man enligt dess mening knappast kan vinna några fördelar genom att överföra utrikeshandelsärendena till annan myndighet eller till byråer inom nämnden, framför allt emedan de ifrågakomna arbetsuppgifterna såvitt utredningen giver vid handen äro av sådan omfattning, att dylikt överförande måste medföra en motsvarande personalförstärkning. Med hänsyn även till att utrikesbyrån, som ju skall ingå i krisorganisationen, är att betrakta såsom en rent provisorisk anordning finner sig utskottet därför böra biträda Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Vad angår jordbruksstatistiken har i samma motioner yrkats, att den ordinarie jordbruksstatistiken från och med den 1 juli 1950 skall helt förläggas till statistiska centralbyrån samt att personalstyrkan å utredningsbyråns statistiska sektion och å krisorganisationens statistiska byrå skall nedskäras.

De skäl, departementschefen anfört till stöd för Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt, äro emellertid enligt utskottets mening bärande. Utskottet vill därjämte framhålla, att enligt dess mening det statistiska materialet kan väntas bliva tillgängligt snabbare genom den i propositionen föreslagna anordningen. Med hänsyn till vad sålunda anförts förordar utskottet, att Kungl. Maj:ts hemställan härvidlag bifalles.

Slutligen har i nämnda motioner anmärkts, att det icke synes motiveerat att giva nämndens utredningsbyrå i övrigt den föreslagna omfattningen, eftersom jordbrukets organisationer redan inrättat ett jordbrukets utredningsinstitut. En icke obetydlig minskning av den föreslagna personalstyrkan anses därför möjlig att genomföra.

Vid bedömningen av denna byrås personalbehov har i propositionen tagits till utgångspunkt, att nämnden bör taga ansvaret för jordbrukskalkylen i dess helhet. Fördenskull avses dock icke att någon inskränkning skall göras i den del, som jordbrukarnas centralorgan hittills haft i förarbetet på kalkylen. Någon strikt fördelning av kalkylarbetet mellan nämnden och lantbruksorganisationernas utredningsorgan, anses dock icke böra äga rum. Huvudregeln föreslås i stället skola vara, att det vid varje särskilt tillfälle erforderliga kalkylmaterialet hämtas, där det lättast och med erforderlig snabbhet kan bliva tillgängligt, samt att dubbelarbete i möjligaste mån undvikas.

Denna Kungl. Maj:ts uppfattning delas av utskottet. För att fylla de krav, som sålunda avses skola ställas på i första hand utredningsbyrån, torde den föreslagna personalen icke vara för rikligt tilltagen. Utskottet biträder därför Kungl. Maj:ts förslag även i denna del.

Beträffande gränsdragningen mellan nämnden och fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök innebär Kungl. Maj:ts förslag bland annat, att den prisreglerande verksamheten på fiskets område och därmed sammanhängande frågor skola handläggas av nämnden. I motionerna I: 466 och II: 541 har emellertid hemställts, att dessa ärenden skola överflyttas till fiskeristyrelsen.

Skäl kunna onekligen anföras för att nämnda verksamhet och därmed sammanhängande frågor böra handläggas av det organ, som har hand om övriga fiskefrågor, d. v. s. av fiskeristyrelsen. Efter överväganden har utskottet emellertid stannat för att förordna den av Kungl. Maj:t föreslagna anordningen. Avgörande för utskottets ståndpunktstagande har därvid i första hand varit den enligt utskottets mening stora betydelsen av ett effektivt samordnande utav behandlingen av utrikeshandelsärenden beträffande jordbruk och fiske.

Vad slutligen angår motionerna I: 465 och II: 542 finner utskottet sig i så

måtto kunna biträda dessas syfte, att utskottet föreslår riksdagen att uttala, att riksdagen förutsätter att Kungl. Maj:t kommer att ägna uppmärksamhet åt möjligheterna att fortsätta det arbete, som för närvarande bedrivs av Sveriges ungdomsberedskap.

De delar av Kungl. Maj:ts förevarande förslag, som icke berörts i det föregående, föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet, att riksdagen må

A. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 464 och II: 540 samt I: 466 och II: 541,

1) besluta att, i överensstämmelse med vad i propositionen förordats, statens livsmedelskommission, statens linnämnd och statens sockernämnd skola upphöra från och med den 1 juli 1950 samt att en statens jordbruksnämnd och en kommission för krisuppgifter på livsmedelsområdet skola inrättas från och med nämnda dag;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att för statens jordbruksnämnd fastställa följande personalförteckning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 generaldirektör	Cp 19
2 byråchefer	Cp 10

Extra ordinarie tjänstemäni högre lönegrad än Ce 24.

2 byråchefer	Ce 33
2 byrådirektörer	Ce 31
1 förste aktuarie	Ce 29
4 förste byråsekreterare	Ce 29
1 kamrerare	Ce 29
2 förste aktuarier	Ce 27
3 förste byråsekreterare	Ce 27

3) godkänna följande avlöningsstat för statens jordbruksnämnd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	58 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	31 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	745 500

4. Ersättningar till experter och sakkunniga, förslagsvis	28 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	92 000
	Summa kronor 955 000.

4) å riksstaten för budgetåret 1950/51 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Statens jordbruksnämnd: Avlöningar* ett förslagsanslag av 955 000 kronor,

b) till *Statens jordbruksnämnd: Omkostnader* ett förslagsanslag av 365 000 kronor,

c) till *Kommission för krisuppgifter på livsmedelsområdet* ett förslagsanslag av 1 450 000 kronor;

5) medgiva att Kungl. Maj:t må utfärda de bestämmelser, som i övrigt bliva erforderliga för att genomföra den föreslagna organisationen;

B. med anledning av motionerna I: 465 och II: 542 uttala, att Kungl. Maj:t måtte ägna uppmärksamhet åt möjligheterna att fortsätta det arbete, som för närvarande bedrivs av Sveriges ungdomsberedskap.

Stockholm den 4 maj 1950.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Alfred Andersson, Jon Jons-son*, Henry Johansson, Bror Nilsson, Hjalmar Nilsson, Bertil Andersson, Isaksson och Björck*; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Tungelsta*, Johnsson i Kastanjegården, Gustafson i Dädesjö*, Norup*, Antby, Andersson i Hyssna, Hægglom, Ahlsten, Nilsson i Varuträsk och Lindström.